

IDRIJSKI RAZGLEDI

II. LETO

30. SEPTEMBRA 1957

ŠTEV. 3

BOLNICA ZA DUŠEVNE BOLEZNI

Foto prof. Ludvik Canžek

Izdaja Mestni muzej v Idriji. — Uredniški odbor: Lado Božič, Janez Jeram, inž. Ivan Gantar, Stanko Murovec, Slavica Božič, Zinka Turk. — Odgovorni urednik Srečko Logar. — Izhaja vsake tri mesece. — Celoletna naročnina 200 din, za inozemstvo 300 din. — Naslov: »Idrijski razgledi«, Idrija, poštni predal 11, telefon: Idrija 35, tekoči račun pri Narodni banki, Idrija, štev. 652-T-108, telegram: Idrija muzej. — Tiska tiskarna: Časopisno založniškega podjetja »Primorski tisk« — Koper. — Za tiskarno Franc Zdešar.

BOLNIŠNICA ZA DUŠEVNE BOLEZNI V IDRIJI

Italijanski okupator ni niti malo štedil s sredstvi za gradnjo vojaških objektov ob stari meji proti Jugoslaviji. Nad Idrijo je zgradil eno od največjih vojašnic, ki naj bi mu služila za nadaljnji pohod proti vzhodu. K sreči pa so ti objekti zelo dobro prestali vojno viхро. Prva leta po osvoboditvi so ogromne stavbe samevale in propadale, ker so bile za vsako praktično uporabo prevelike in bi preureditev zahtevala velike stroške. Ogledovale so si jih razne komisije in zmajevale z glavami. Slednjič pa je za ta objekt le nekako zvedel prof. dr. Janez Kanoni, predstojnik Bolnišnice za duševne in živčne bolezni v Ljubljani, in po ogledu ugotovil, da bi se dalo objekt idealno uporabiti za novo bolnišnico za duševne bolezni. Takratni Mestni ljudski odbor je njegov predlog sprejel z največjim veseljem v prepričanju, da bo objekt naposled le dobil neki praktični pomen, ki bo imel veliko korist tudi za mesto. Zadevo je vzel v roke Svet za zdravstvo LRS in postal investitor nove zdravstvene ustanove.

Adaptacijska dela so seveda zahtevala ogromna sredstva, ker je bilo treba notranjost popolnoma preurediti. Do sedaj vložena sredstva se bližajo 400 milijonom. Centralni higienski zavod v Ljubljani je izdelal osnutek adaptacije, a dela je nadzoroval višji gradbeni tehnik in projektant Vladislav Lužar, gradbena dela pa je prevzelo domače Gradbeno podjetje »Zidgrad«. Danes lahko ugotovimo, da so bila vsa dela izvršena zelo dobro in v splošno zadovoljstvo. Idrija je dobila bolnišnico, kjer se z denarjem ni razsipavalo, vendar je vse zelo lično, praktično in lepo urejeno. V času poročanja podjetje dokončuje še zadnji trakt, ki bo služil moškimi pacientom, nakar se bodo lotili še zunanjih del, predvsem fasade, in vse kaže, da bo to ogromno delo dokončano do konca leta.

Prva in najtežja etapa del je bila končana že v začetku aprila, slovesna otvoritev Bolnice za duševne bolezni v Idriji pa je bila dne 7. aprila letos; razen občinskih in okrajnih predstavnikov so se je udeležili tudi Matija Maležič, ki je zastopal Izvršni svet LRS, Lojze Piškur, sekretar Sveta za zdravstvo LRS, in seveda tudi iniciator prof. dr. Janez Kanoni. Že dva dni pozneje, 9. aprila, je bolnišnica sprejela prvih 66 bolnic.

Bolnišnica ima štiri glavne objekte: prednje vhodno poslopje je urejeno za admini-

stracijo, desni večji trakt bo služil moškimi pacientom, levi večji trakt pa že sedaj služi pacientkam. Poslopje v ozadju je bilo preurejeno za kuhinjo, skladišča in stranske prostore. Na sredi je ogromno dvorišče, tako da so vse stavbe zelo dobro osvetljene in zračne. Celotna površina, ki spada k bolnišnici, obsega 5 ha; tu urejajo tudi sprehaljišča in nekaj domače ekonomije.

V obeh traktih bo prostora za 424 postelj, večina osebja bo dobila stanovanje kar v raznih objektih bolnišnice, ker so hkrati uredili tudi 12 družinskih stanovanj in sobe za okoli 80 samcev.

Bolnišnica ima lasten laboratorij, lekarno, zobno ambulanto, rentgen in dve oddelčni ambulanti. Vse te in druge naprave omogočajo, da so bile vpeljane najmodernejše metode zdravljenja kot n. pr. elektrošok, elektrošok v relaksaciji, uvaja se tudi že elektrospanje. Takoj je bila uvedena tudi delovna terapija, saj je sedaj skoraj ena tretjina bolnic zaposlena z raznimi gospodinjskimi deli, mnogo pa se jih uspešno peča s čipkanjem, pletenjem in vezenjem. Uprava bolnišnice bo lahko že v kratkem priredila razstavo teh izdelkov.

Zadovoljivo je bilo rešeno tudi vprašanje osebja. Vodstvo bolnišnice je prevzel dr. Milan Miklavčič, upravne posle pa Miloš Trampuž. Nujno potrebujejo zdravnika praktika, medtem ko je pri preskrbi bolnišnice s srednjetehničnim osebjem priskočila na pomoč idrijska občina, ki je štipendirala večje število osebja za študij v šoli v Ljubljani. Sistematizacija predvideva pri polni zasedbi 159 mest.

Šef bolnišnice dr. Miklavčič nam je rade volje postregel še z nekaterimi splošnimi podatki:

Bolnišnica je v prvi fazi predvsem razbremenila prenatrpano Bolnišnico za duševne in živčne bolezni v Ljubljani-Polje, sedaj pa ima že samostojen sprejem bolnikov iz vse Slovenije, prvenstveno pa iz primorskega predela. Oddaljenost Idrije je sicer nekoliko negativen činitelj, vendar ga popolnoma nadomestijo lepo urejeni prostori, lepa okolica in ugoden ambient, kar vse zelo pozitivno vpliva na paciente. Posebno pazijo na vljudne in humane odnose do vseh nesrečnežev, ki prihajajo v bolnišnico, kar ima tudi pozitiven vpliv, ki dopolnjuje moderno

terapijo. Posebej je želel poudariti dejstvo, da je uprava bolnišnice našla pri idrijski občini in tudi pri prebivalstvu največje razumevanje in tudi pomoč. Zadovoljni niso samo z dobavo in kvaliteto kruha. Zelo so zainteresirani tudi na prometnih zvezah Idrije, ker ima bolnišnica že sedaj nadpovprečen obisk svojcev, kar imajo za dober činitelj. Ti obiski pa se bodo z dotokom novih bolnikov še povečali.

Dnevna oskrbnina za bolnike je bila določena na 610 din, kar gotovo ni mnogo, če

upoštevamo, da so bolniki oskrbovani tudi z obleko in obutvijo.

Še mnogo lepega in zanimivega smo videli in slišali v tej koristni zdravstveni ustanovi, a to že presega okvir našega informativnega članka. Ugotovimo lahko samo še, da je naša republika pridobila s to ustanovo krasen in koristen dom in prav nič ne vemo, komu vse bo koristil! Idrija pa je na mestu puste in neuporabne vojašnice pridobila človekoljubno ustanovo največjega pomena prav v vseh pogledih.

SOCIALNE RAZMERE IDRIJSKIH RUDARJEV

Idrijskega delavca-rudarja so v prvih stoletjih idrijskega rudnika zelo izžemali in izkoriščali, pa naj je bil gospodar privatnik ali država. Še v 17. in 18. stoletju je hodil na delo v predpisani obleki, v hlačah brez žepov in z zavezanimi lasmi. Bil je pravi suženj. Pošiljal je na cesarski Dunaj prošnje, a so ostale vse nerešene, vodstvo rudnika pa ga je sleparilo pri plači. Zaradi gospodarskih stisk, ki so bile zelo pogoste, rudarji po več mesecev niso dobivali mezd. Kadar gospodarji niso mogli prodati živega srebra, je zopet trpel le delavec. Take razmere so izzivale pogosto ostre proteste in celo delavske demonstracije. Tako je n. pr. stavka l. 1889 zahtevala višje mezde in boljše delovne pogoje. Denarna kriza je bila skoraj stalna, denarja nikoli ni bilo v zadostni meri, zato je bil rudnik delavstvu vedno dolžnik. Zgodilo se je celo, da so delavci prejeli denar, katerega ni maral niti trgovec niti obrtnik.

V prvih časih so izkoriščali pri delu tudi ženske in otroke nad 12 let starosti ter posegali celo v privatno in družinsko življenje delavcev. Šele leta 1884 je izšel zakon, ki je zahteval posebno evidenco zaposlene mladine pod 16 in 18 let starosti in otrok od 12. do 14. leta. Ta zakon je tudi določal, da smejo zaposliti otroke in mladino samo tedaj, če so fizično sposobni in če delo ni ovira pri šolskem pouku. Tudi za porodnice je zakon določal, da smejo začeti z delom šele 4 tedne po porodu. Tako je določal zakon, praksa pa je bila najbrž drugačna.

Avstrijska oblast je preprečevala tudi ženitve. Tako se je l. 1828 pritožil rudarski urad v Celovcu, pod katerega je spadal rudnik, da se preveč rudarjev ženi in da to povzroča večje izdatke za pokojnine, podpore in živila. Zato naj dovoljujejo poroko le stalnim in više kategoriziranim delavcem. Leta 1875 je ponovno naročilo ministrstvo za poljedelstvo, da se smejo poročiti delavci in pazniki le s posebnim dovoljenjem rudniškega svetovalca in na podlagi posebne prošnje na direkcijo rudnika. Delavcem nižjih razredov se poroka sploh ne sme dovoliti. Če se kdo od teh poroči, mu rudnik družine sploh ne bo priznal. Poroka je smela biti samo v nedeljo, pri poroki ni smelo biti spremljevalcev, slovesnosti niso smele trajati čez drugo uro po polnoči, vse je moralo potekati brez hrupa in stroški za ženitovanje niso smeli presegati petih goldinarjev. Ob rojstvih so bile prepovedane gostije. Zanimivo je tudi, da niso puščali v mesto tujcev in da so izganjali brezposelne. Vladalo je nekako

obsedno stanje v idrijskem kotlu. Take razmere so rodile veliko korupcijo, ki se je zelo razpasla in ki se je občutila posebno pri sprejemanju novih delavcev. Kazni za prekrške delavstva so bile silno ostre: rudarje so pretepali, jih zapirali ali pa jim pri delu okovali v železje roke in noge. Vdove, katerih možje so bili kaznovani, ali pa na posebni listi zabeleženi kot nasprotniki rudniške oblasti, niso imele v letih 1759 do 1763 pravice do pokojnine.

Rudarske plače v prvem stoletju rudnika nam niso znane. Listina iz l. 1538 pravi, da so pazniki in gozdarji dobivali največ 24 krajcarjev na dan. Iz tega bi sklepali, da so bile delavske plače veliko nižje. Delavstvo so plačevali po kakovosti dela. Veliko del pa je bilo oddanih proti tako imenovanemu »gedingu« ali dogovoru. Delavci so dobivali plače zelo neredno. Kadar je zmanjkalo denarja, so bili plačani z blagom, tako n. pr. l. 1556. Rudarjem so namreč dajali živo srebro, katerega so ti le težko ali pa pod ceno prodali. Take razmere so se ponavljale tudi pozneje posebno v letih 1530, 1531, 1534, 1544, 1552, 1557, 1558 in 1566. Tedaj je pretila delavcem huda lakota in preskrbeti so jim morali živila, da niso pomrli od glada. Poročilo iz l. 1559 navaja, da je znašal pogodbeni zaslužek za 1 cent pridelanega srebra 14 fl. Za vsak 10. cent pridelanega srebra, ki je po tedanjih uredbah pripadal vojvodi, niso delavci prejeli niti vinarja. To je bil nekak delavski prisilni davek.

Prvo pisano poročilo o delavskih plačah imamo iz l. 1627, ko so določili delavcem mezdo po kakovosti dela od 10, 12 do 18 krajcarjev na dan. Slabša dela so plačevali tudi samo od 3 do 8 krajcarjev, delovodje pa so imeli dnevno 25 krajcarjev.

Uradniki so tedaj imeli naslednje plače: upravnik rudnika 830, rudniški sodnik 200 fl. in dodatke, pisar 300, rudniški pisar 200, žgalniški pisar 100 fl. na leto. Čuvaji, žgalničarji in logarji so imeli po 200, 160, 100 in 90 fl. na leto. Kakih sto let pozneje so imeli upravnik 800, rudniški poslovodja in nadgozdar 500 in prosto stanovanje, drugi uradniki pa po 454, 350 in 384 fl. na leto, pripravniki po 150, 100 in 80 fl., višji pazniki 300, višji žgalničarji 250, delovodje in čuvaji pa 200 do 90 fl. na leto.

Plače delavstva so bile leta 1747 naslednje: nadzorniki 22, zidarski in tesarski mojstri 20, zidarji in tesarji 16.75 in 17, delavci 13.5 do 15.5, kopači 10 do 12, čistilci in drugi 3 do 8 krajcarjev na dan. Delali so večinoma

po dogovoru, zaslužek preko dnevniških plač pa so razdeljevali sorazmerno med vse delavce.

Okrog l. 1757 so bile uradniške plače: predstojnik 1600, rudniški in gozdni oskrbnik 1000, blagajnik 454, ekonom 350, pisar 384, pripravniki 150, 100 in 80 fl. na leto. Imeli so tudi prosta stanovanja in druge ugodnosti. Nekoliko let pozneje so imeli: višji uradniki 600 do 900, nadpazniki 300, žgal. mojster 250, preizkuševalec in drobilniški mojster 200, pazniki pa po 150, 120, 100 in 80 fl. na leto.

Leta 1768 so povečali dnevne plače iz l. 1747. Delovodja, zidarji in tesarji so dobivali 20, zavirači 16 do 18, kopači 13 do 15, vajenci 10 do 12, vozači 8, čistilci 6 in drugi 3 do 5 krajcarjev na dan.

Pogodbene plače za kopanje in zidanje so določili vsak mesec sproti. Sredi meseca so odmerili izvršeno delo in dogovor po potrebi spremenili. Plača je znašala za mehki kamen 3 fl. za klaftro, za trdi pa 30 do 60 fl. Moral pa si je delavec tedaj sam kupovati smodnik in sredstva za razsvetljavo. Plača zidarjev je bila v dobrih skriljevcih 14, večkrat celo 24 do 32 fl. na klaftro. Vozači so služili 2.10 fl. za 100 ton ali 200 vozičkov na progi 50 kl. prepeljane rude.

Do leta 1768 niso delavcem izplačevali vsega zaslužka, če je zaslužek prekoračil dnevno mezdo. Dobili so zato nekaj dodatek v razmerju z osnovno plačo. Po tem letu pa so pričeli redno izplačevati najprej dnevno mezdo in nato še od preostanka s plačo sorazmeren delež. V žgalnici so dobivali doklado 15 kr. od vsakega funta srebra, ki se je zopet razdelila sorazmerno s plačo. Šele l. 1781 so pričeli izplačevati delavcem celoten zaslužek. Zanimivo je, da so Francozi za okupacije zvišali plače. Knjigovodja je n. pr. tedaj prejemal 800 gld ali 2068 frankov.

Na novo so plače uredili 1. maja 1824. Predstojnik je tedaj dobil 1600 fl in 400 fl pavšala, rudniški in žgalniški oskrbnik 900 in 90 fl pavšala, blagajnik 800, ekonom 750, gozdni oskrbnik 700, drugi uradniki 600, kanclist pa 400 fl na leto. Poleg plač so imeli uradniki tudi prosta stanovanja, vrtove za obdelavo, travnike za pašo živine, prosto košnjo in žito po zmerni ceni.

Nižji uslužbenci so imeli tedenske plače. Višji delovodja 9, rudniški paznik 6.30 do 7.30, mojstri v jaških in tehtničarji 6, pazniki 4.30, 5 in 5.30 fl, pisarji 5.30 do 6, zidarski mojster 8, paznik v kovačiji 5.30, spediter v Ljubljani 7 fl na teden in žito po nabavni ceni.

L. 1851 so plače ponovno povečali in jih imenovali osnovne plače. Uredili so tudi pogodbene plače za dela zunaj rudnika. Odslej

so prejemale dnevno: poslovodja 30, višji kurjač 27, nosač smodnika, vode in čuvaji, kurjač in izdelovalec cinobra 24 krajcarjev. Kopači in drobilci so imeli 21, polnilci in odpravljachi voz 18, vozači 15, zbiralci, izločevalci rude in pralci rude 9 do 12 krajcarjev na dan. Pomočniki tesarskih mojstrov so dobivali 30, tesarji 21, 24 in 27, kovaški mojster 42, strojniki 42, žgalniški in ključavničarski pomočniki 30 do 36, kovaški pomočniki 18 do 21 krajcarjev na dan. Zidarje, drobilce, izbiralce rude, kurjače in delavce v tovarni so izbirali iz moštva. Tisti, ki so bili plačani na dan, so dobivali še doklado 2, 3 in 6 krajcarjev, delavci-pridelovalci cinobra pa po 2 kr od vsakega pridelanega funta cinobra.

Vse te našteje osnovne plače so prišle v poštev le tedaj, če je delavec opravljalo delo, ki ni bilo plačano po dogovoru, dalje v času bolezni, nezgode ali drugačne nezmožnosti dela, ko so mu od plače odmerjali bolezensko podporo. Pogodbeni zaslužek so izračunavali po klaftrah izkopane rude, upoštevajoč kakovost kamenja.

Zaslužek vozačev in zastavljavcev so odmerjali po številu odpeljanih voz ali po množini izvožene rude. Zbiralce rude so plačevali po količini srebra, dobljenega iz ene tone rude glede na njeno bogastvo. Poleg nabave smodnika in olja za razsvetljavo so si morali delavci tudi sami zavarovati rov in skrbeti za prenos orodja.

Okoli l. 1870 so bili rudarji razdeljeni v pet plačilnih razredov. V prvega so spadali kopači z dnevno mezdo 36.75 kr, v drugega vozači z mezdo 31.5, v tretjega pomočniki vozačev z mezdo 26.25, v četrtega višji snažilci z mezdo 21 kr in v petega snažilci z dnevno mezdo 15.75 kr. Delavci od prvega do četrtega razreda so dobivali še 10% draginjsko doklado. Pazniki pa so tedaj prejemali 240 do 600 fl na leto poleg stanovanja ali 30 fl stanarine, pazniki pri obratu pa še letne premije, niso pa dobivali žita.

Če primerjamo indeks življenjskih cen, ki je znašal tedaj v Ljubljani za 100 kg pšenice 6.80 gld, krompirja 1.80, fižola 5 gld, funt masla je stal 57, masti 38, slanine 34 krajcarjev, eno jajce je stalo 2, en bokal mleka 10 krajcarjev in 1 klaftra drv 6 gld, tedaj lahko presodimo, kakšne so bile plače idrijskih rudarjev.

Okrog l. 1900, ko je dobival idrijski delavec polovico plače v denarju, polovico pa v naturi, je znašala »šihтна« plača v denarju za osemurni delavnik za delavca začetnika v petem razredu 60 do 80 vinarjev na dan. V četrtem razredu je znašala plača 1 do 1.30 K, v tretjem razredu 1.40 K, v prvem in drugem razredu ni bilo tedaj nobenega de-

lavca. Poleg teh plač so prejeli delavci tudi mesečno osebno draginjsko doklado in sicer 9 K, oženjeni in vdovci z družino pa še po 8 K družinske doklade na mesec. Vrednost blagovne plače je bila izražena v denarni vrednosti takole: peta skupina je bila brez doklad, v četrti skupini je znašala 0.30 do 0.46 K, v tretji pa 0.60 K. Celotna plača je torej bila od 1.60 do 2.20 K na dan. Povprečna mezda idrijskega rudarja je znašala l. 1904, ko je bilo zaposlenih 1156 delavcev, 1.55 K na dan.

Dečki v starosti od 15. do 18. leta so pri deseturnem delu zaslužili v spiralnici 0.60 K na dan ali 16 K na mesec. Tak revež je n. pr., če je prišel k rudniku s 16. letom, služil pet let po 60 vinarjev na dan, napredoval z 21. letom za 20 vinarjev in pri plači 80 vinarjev ostal do svojega 26. leta starosti. Pri taki plači si gotovo ni mogel ustanoviti družine. Če pa so delali v akordu, so zaslužili za poln voz drobne rude 2 K, za poln voz debele pa 30 vinarjev. Žgalniške plače so znašale: v drugi b skupini 2.36 K, v tretji a 2.16, v tretji b 1.96, v četrti a 1.76, v četrti b 1.76, v peti 1.36 K. Zaradi razumevanja teh skupin omenjam, da so spadali v peto skupino začetniki, zbiralničarji, v četrto vozači, v tretjo podkopači in kopači. Napredovali so iz nižjega v višji razred po petih letih službe. Slabim plačam se je pridružila še velika brezposelnost, draginja in slabe stanovanjske razmere. Tudi silno izrabljanje nedoletne mladine, ki je morala delati 10 do 12 ur dnevno in to v velikem prahu, je težilo položaj delavstva. Ne da bi delavstvo pritegovali k sestavljanju novega plačilnega in službenega reda, so mu vsiljevali takega, ki je bil vse prej kot pravičen in socialen. Delavstvu so odrekli stalnost, možna je bila takojšnja ali 14-dnevna odpoved, za nove delavce so vpeljali trimesečno poizkusno dobo, medtem ko je delavstvo zahtevalo samo 14-dnevno.

Novi plačilni pravilnik je stopil v veljavo l. februarja 1906. Plače so se sicer malo izboljšale, toda še vedno niso bile primerne tedanji draginji. Še vedno so se delile v plačo in v doklado, ki so jo lahko prejeli v denarju ali v blagu. Bile so od 1 K do 2.40 K na dan. Četrta skupina je imela 1 do 1.20 K, tretja 1.40 do 1.60 K, druga 1.80 do 2 K, prva 2.20 do 2.40 K na dan. Peto skupino so tedaj odpravili in delavstvo razdelili v štiri skupine. V prvi so bili mojstri, predelavci, laboranti in višji strojniki, v drugi predelavci v rudniku, žgalnici, zbiralnici, tovarni za cinober, pri stavbnem in strojnem oddelku, strojniki, laboranti in pisarji, v tretji kopači, tesarji, zidarji, delavci v zbiralnici, žgalnici, v četrto vozači, zastavljavci, čistilci in drugi.

Stari delavci so dobivali doklade v blagu, ki se niso spremenile, novim delavcem pa teh doklad niso več priznavali in so jim dajali denarne doklade 9 Kr na mesec in za družino 8 Kr.

Po prvi svetovni vojni je nova oblast izdala nov plačilnik, ki je začel veljati l. 1921. Delavstvo so tedaj razdelili v deset razredov. Mezde so bile naslednje: 4.80, 5.20, 5.60, 6, 6.40, 7, 7.40, 8, 8.40 in 8.70 lir na dan.

Razen plače v denarju so imeli rudarji v starih urbarjih zapisano tudi plačo v blagu, kakor smo že omenili. To so dajali v žitu (pšenica, rž ali kornjača) in drveh, ki so jih prejeli po nizki ceni. V prvih časih so dobivali tudi uradniki žito, a po višji ceni kakor rudarji. Poročila govorijo o velikih zlorabah na račun delavstva pri teh dajatvah. Pritožbe zaradi slabega žita so bile na dnevnom redu, predstojniki pa so na ta račun bogateli. Zaradi pritožb so večkrat poskušali ukiniti te dajatve, toda delavstvo na to ni hotelo pristati. Želelo je samo izboljšanje žita in pravično razdelitev. Šele po letu 1900 je večina delavstva na nekem shodu izglasovala odpravo plače v blagu, nakar so dajatve pričeli krčiti in jih leta 1912 tudi odpravili. Na podoben način je bil preskrbljen idrijski rudar tudi s tobakom, mesom in vinom. Vse to je rudniška uprava kupovala in prodajala delavstvu po nižjih cenah. Pravico do znižane tobačne cene so vzeli rudarju že okoli l. 1850. Idrijski rudar je imel v prvih časih tudi služnost paše na eraričnih pašnikih, katero pa je tudi že zelo zgodaj izgubil.

Do l. 1786 sta dobivala rudar samec in poročen enako mero žita. V tem letu pa je izšla uredba, ki je priznala poročenemu rudarju večjo količino žita in sicer tem večjo, čim več otrok je imel. Kakšno je bilo to razmerje, ne vemo. Znano je samo to, da je znašala dve leti prej skupna potrošnja žita 5000 mernikov in da je bila tedaj cena pšenice 1.40 fl. za mernik in rži 1.20 fl.

L. 1824 so uredili dobavo žita tako, da je znašala cena za mernik pšenice 2 in rži 1.36 fl. Dobivali pa so: delavci pod 20 let starosti 3.5 mernika pšenice in 4.5 mernika rži, delavci stari nad 20 let pa 5.5 mernika pšenice in 6 mernikov rži. Poročeni so za ženo prejeli še pol mernika pšenice in 2.5 mernika rži. Za otroke so dobivali: za deklice do 12. leta starosti in za dečke do 14. leta po pol mernika pšenice. Ko so l. 1856 izboljšali plače, so uredili na novo tudi dajatve žita. Odslej so dobivali delavci pod 20 let starosti 3.75 mernika pšenice in 3.75 mernika rži, delavci nad dvajsetimi leti pa 5 mernikov pšenice in 5.25 mernika rži. Dodatek za ženo je znašal 1.5 mernika pšenice in prav toliko

rži, za nedoletne otroke pa 0.75 mernika pšenice in enako količino rži. Poraba žita je znašala okrog l. 1860 16.000 mernikov pšenice in 14.000 mernikov rži na leto. Cene žita so bile l. 1880 naslednje: 1 hl pšenice 3.40 fl, rži ali koruze 2.70 fl. V tem letu so porabili 4.400 hl pšenice in 6000 hl rži in koruze v skupni vrednosti 70 do 80.000 fl. Žito so prejeli samo stalni delavci in upokojenci. Rudnik je prispeval k nabavi žita 20 do 45.000 fl. Plače v denarju pa so tedaj bile 160 do 180.000 fl.

Stalni in poročni delavci so dobivali na leto 7 m³ drv, samci pa 3.5 m³. Stale so jih 61.5 krajcarjev za m³. Uradniki pa so plačevali drva po 2.50 fl m³. Poročila navajajo, da je imela uprava pri drveh na leto 7 do 8000 fl izgube.

Okrog l. 1900 so bile dajatve v blagu take: rudar je prejel 27.5 litrov pšenice, 30 l rži in 0.3 m³ drv na mesec. Doklada za ženo je znašala 5 l pšenice, 12.5 l rži in 0.3 m³ drv, za vsakega otroka pod 14. letom pa 2.5 l pšenice in 7.5 l rži na mesec.

Število rudarjev v idrijskem rudniku je bilo v posameznih letih kaj različno. Okrog l. 1627 jih je bilo okrog 200, l. 1665 280, leta 1689 358 in l. 1747 450. Nato je število polagoma naraščalo. L. 1764 je bilo 590 delavcev. Zelo pa se je povečalo število delavcev v času naročil španske države (1786—1797), ko je bilo kar 900 delavcev in med njimi večina s Tirolskega. Še l. 1801 je bilo 918 rudarjev, dve leti pozneje pa je že padlo na 500 do 600 in stalno padalo do l. 1820, ko je pričelo spet naraščati. 1. maja 1859 so bili 703 delavci, l. 1880 pa že 1000. L. 1904 je bilo vseh delavcev 1.156. Deset let kasneje je imel rudnik 829 rudarjev in 77 vajencev, skupaj torej 906 delavcev in 32 paznikov, v žgalnici pa 198 delavcev in 13 paznikov. Vsega osebja je bilo torej pri rudniku v začetku prve svetovne vojne 1104 delavcev in 45 paznikov. Sto let prej (1816) je imel rudnik 24 uradnikov in 43 paznikov. Največje število delavcev so dosegli med prvo vojno, ko je delalo pri rudniku 1200 do 1500 delavcev. Po vojni je število zaposlenih začelo padati in leta 1918 jih je bilo zaposlenih še 1300. Leta 1931 je bilo odpuščenih in upokojenih posebno veliko število rudarjev.

Od bruto dohodkov idrijskega rudnika je odpadlo v desetletju 1870 do 1880 na enega delavca, to se pravi en delavec je produciral rude v denarni vrednosti: 1478, 1493, 1732, 1728, 2193, 1617, 971, 865, 994 in 784 fl. V teh številkah se vidi tudi porast in padec cen v omenjenem desetletju.

Omeniti moramo, da k jamskemu delu že od vsega početka niso sprejemali otrok pod 15. letom starosti, v poznejših dobah so iz-

ključili tudi vse ženske. Delavce so delili v stalne in nestalne. Prvi so bili vpisani v rudarskih knjigah in so uživali vse rudarske pravice in ugodnosti, nestalni pa so prejeli samo plačo. Nekateri so prejeli tudi provizijo in bili člani bratovske skladnice, niso pa vplačevali prispevkov.

Delovni urnik je bil za rudarje in delavce v žgalnici osem ur, vsi drugi delavci pa so delali poleti enajst, pozimi deset ur z opoldanskim enournim odmorom. Tako je bilo od davnih do novejših dni.

Razen že omenjenih pravic in ugodnosti, ki jih je imel idrijski rudar, moramo omeniti še nekatere, ki so deloma precej stare, deloma pa si jih je rudar priboril v teku stoletij.

Poleg drv za kurjavo so imeli rudarji tudi pravico do stavbnega lesa za popravilo svojih hiš. Tak les so dobivali po polovični ceni. V primeru bolezni so imeli pravico do podpore, prav tako do brezplačnega zdravniškega pregleda, zdravljenja in zdravlil. V primeru nesposobnosti za delo so imeli pravico do pokojnine, vdove in otroci pa do rodbinske pokojnine in končno, potem ko se je ustanovila Bratovska skladnica, pravico do vseh ugodnosti, ki jih je nudila svojim članom.

V primeru bolezni, ki je trajala več kot tri dni, je prejel rudar 2/3 osnovne plače v gotovini in vso dobavo v naturi. Nestalni delavci so imeli pravico do podpore iz Bratovske skladnice le tedaj, če so se hudo poškodovali pri delu. Na račun delavskih bolezni je plačevala rudniška uprava na leto do 3000 fl.

Do brezplačnega zdravniškega pregleda in zdravljenja so imeli pravico vsi stalni delavci in upokojenci, njih žene in otroci pod 14. oziroma 12. letom starosti, nestalni delavci pa le tedaj, če so zboleli zaradi dela.

Prav tako so bila brezplačna zdravila iz rudniške lekarne. Za zdravljenja in zdravila je dajal rudnik na leto do 6000 fl. Posebno skrb so posvečali živosrebrni bolezni in drugim zastrupljenjem. Zdravnik-fizik je imel plačo 700, kirurg 500, lekarnar 600, subjekt pa 450 fl na leto, razen prostega stanovanja in drugih ugodnosti.

Ko že govorimo o zdravstvu, naj omenimo še prizadevanja za ustanovitev bolnišnice. Leta 1772 so predlagali, naj bi napravili kopalne kadi za rudarje. Čez petnajst let pa so že predlagali ustanovitev bolnišnice. Do uresničitve tedaj ni prišlo. Čez 50 let je ponovno oživila misel na to ustanovo. Šele leta 1829 je bila odprta bolnišnica z naslovom: »Poslopje bolnice Bratovske skladnice na Brušovcu«, ki je poslovala do leta 1937, ko so jo Italijani likvidirali.

V žgalnici zaposleni delavci so dobivali na leto večtedenski dopust in posebno podporo, da so lahko spremenili zrak in odšli na deželo. Vsako četrletje so menjali delavce z novimi iz rudnika. Kadar so ometali peči in dimnike, so dobivali delavci slanino in so se morali večkrat kopati.

V razdobju od l. 1875 do 1880 je bilo bolnih 67.86% rudarjev, umrlo pa jih je 1.24%, med žgalniškimi delavci pa je bilo 85.74% obolenj in 0.59% umrljivosti. L. 1879 je bilo zaradi nenormalnih vremenskih razmer morda najslabše leto. Pri povprečnem številu 652 stalnih delavcev je bilo 734 obolenj, med njimi 124 živosrebrnih bolezní, ki jih prvičkrat omenjajo okoli leta 1850. Te so bile: Stomatitis mercurialis, Arthralgia in Myalgia mercurialis, Anaemia cum Gastritide in Tremores.

Kronične Hydrargyrose niso opazili. Povprečno je trajala taka bolezen 24 dni. Umrlo je v omenjenem letu 12 delavcev, toda nihče zaradi živosrebrne bolezní. Razen nje je zelo razsajala tudi jetika.

L. 1879 je bilo v Idriji 163 delavcev upokojencev. Med njimi jih je bilo 68% s polnimi t. j. 40 leti dela. Po starosti pa so bili: eden 90 let, sedem med 88 in 90 leti, 46 med 70 in 80, 85 med 60 in 70 leti starosti. Kot upokojenci so prejemale stalni delavci starostno preskrbo, njih vdove in otroci do 14 let pa vdovnino oziroma sirotnino. Provizije in vdovnine so bile različne. Delile so se po plači in po kategoriji dela, ki ga je opravljal delavec. Po 40 letih službe so dobivali polno provizijo, pod 40 leti, če so imeli vsaj 10 let in so postali dela nezmožni, pa so prejemale polovično pokojnino in imeli so tudi pravico do žita in drv. 1. maja 1859 je bilo 13 upokojencev in 285 delavcev provizionistov.

Vdove rudarjev so prejemale v letih 1719 do 1736 preživnino za dobo 3 let. S tem letom pa so začele prejemati vdove uradnikov, paznikov in delavcev pokojnino, imenovane letne plače. L. 1836 je prejemale vdova z več otroki 45 krajcarjev tedensko. Vdova pisarniškega uradnika, ki je imel 45 službenih let, je v tem času prejemale kot rodbinsko pokojnino tretjino moževe plače (191 gld. letno) in za otroke 20 gld. letno.

Od l. 1737 dalje je delovala Bratovska skladnica, ki je bila menda ustanovljena že l. 1696 in ki je bila važen činitelj v življenju našega rudarja. Imela je svojo gostilno in mesnico, njena glavna naloga pa je bila ta, da je skrbela za svoje člane v primeru starosti, nesreče in bolezní. Dajala je bolezensko podporo do polne osnovne plače le v posebnih primerih, provizijo pa samo tistim delavcem, ki so prejemale od rudnika le polovično ali pa so ostali na cesti brez provizije.

Dalje je dajala svojim članom različne podpore, predvsem za kulturne namene, posojila in predujme brez obresti in vračljive v obrokih. Njeno imetje je znašalo pred 80 leti okrog 80.000 fl., ki so bili naloženi deloma v hipotekah, večinoma pa v drž. vrednostnih papirjih. Člani hišni posestniki so dobivali posojila za nakup zemlje, katera so smeli vračati več let. Skladnica je imela svojo bolnišnico in svoje kopališče — zdravilišče v Kopačnici pod Blegašem, kjer so se člani brezplačno zdravili. Člani so plačevali najprej 1 krajcar od vsakega goldinarja zaslužka, pozneje pa 3% od svojih dohodkov na mesec (gotovina plus natura). Dohodki B. S. so znašali tedaj od obresti 3000 fl, od vlog pa do 5500 fl na leto. L. 1858 je imela B. S. 69.037 fl kapitala.

Ko se je v desetletju 1870 do 1880 povečalo število delavcev, je pričela rudniška uprava graditi tudi stanovanjske hiše za rudarje. Gradili so jih predvsem zaradi zdravstvenih razmer. L. 1880 je bilo sezidanih 12 stanovanjskih hiš za 58 družin. Najemnine so bile v njih zelo nizke. Gradnja hiš se je nadaljevala do prve svetovne vojne in je dosegla lepo število. Od skupnih hiš v dolini, ki jih je bilo l. 1880 401, je bilo 38 rudniških, od ostalih 363 pa je bilo 77% rudarskih in samo 23% od drugih privatnikov. To pomeni, da je bilo že tedaj $\frac{3}{4}$ idrijskega prebivalstva odvisnega od rudnika. Rudnik je dajal v najem tudi 720 arov zemljišča, ki je bilo razdeljeno v majhne parcele, dodeljene rudarjem. Tudi te najemnine so bile zelo nizke.

L. 1844 so prosili jamski delavci za izboljšanje materialnih pogojev, čez pet let pa so se začeli pogajati z ministrstvom za ureditev zdravljenja družinskih članov, za vštetje vojaških let v službena leta in za pokojnino in za ureditev jamske razsvetljave. Dosegli so brezplačno zdravljenje žena in otrok pod 14 oziroma 12 leti starosti.

Razen naštetih materialnih ugodnosti, ki jih je užival idrijski rudar, pa je rudnik skrbel tudi za šolanje rudarskih otrok. Ljudskošolski pouk je bil brezplačen. Otroci so prejemale brezplačno knjige in druge šolske potrebščine.

Moti pa se, kdor misli, da so bile vse te dobrote idrijskemu rudarju kar navržene. Gotovo so se morali zanje precej boriti in ko so jih dobili, so si jih morali znati tudi obržati.

Kakor sklepamo po poročilih, razmere le niso bile najboljše, kakor si človek pri vsem tem predstavlja. Plače so bile slabe, stanovanj premalo, prevladovala so družine z večjim številom otrok in v mestu je bilo polno sirot, pravih beračev. Spričo takih raz-

mer so duhovniki in zdravniki že davno predložili Dunaju več predlogov, ki pa niso bili sprejeti. Pozneje so te razmere dobile izraz celo v ostri interpretaciji slovenskih poslancev, a tudi tedaj brez uspeha.

Posebno hude so bile razmere v letih, ko še ni bilo urejeno vprašanje pokojnin. Delavec, ki je bil odpuščen z dela zaradi bolezni ali onemoglosti, je ostal na cesti. Dobil ni niti pokojnine niti odškodnine. Rudnik ga je odpravil s papirjem, ki mu je dovoljeval beračenje. Bolni rudarji, ki so ostali brez sredstev za preživljanje, so se zatekali v hiralnico v Ljubljano, ki je obstajala od l. 1553 dalje. Nudila jim je 30 brezplačnih oskrbovanih mest. L. 1784 so prodali zemljišče okrog te hiralnice in ustanovili poseben podporni fond za rudarje, iz katerega je prejemale podpore 57 onemoglih rudarjev. L. 1853 je prevzel idrijski rudnik celotni podporni sklad in ga dalje sam upravljal.

Take razmere so vladale ob prevratu sedanjega stoletja, ko se je zdramil tudi idrij-

ski delavec in sprejel program splošnega delavskega gibanja ter si tako skušal izboljšati položaj. Pridružil se je rudarskemu gibanju v ostali Avstriji, ustanovil svoje organizacije in pričel borbo za izboljšanje svojih plač. Omenili smo že, da je uprava dala rudarjem l. 1906 nov plačilni pravilnik. Boj za nove plače je trajal več let in že dve leti prej je zavrelo med delavstvom. Pričelo je močno mezдно gibanje, ki se je v začetku posluževalo le po zakonu dopustnih sredstev, nato pa zavzelo tudi druge mere. Vse stranke so prirejale tedaj shode, na katerih so pretresali stanje in zahteve rudarjev. Pripravljala se je splošna stavka in v ta namen so ustanovili mezđni fond. Preden pa je splošna stavka izbruhnila, je oblast izdala nov plačilni pravilnik.

Toda delavstvo z njim ni bilo zadovoljno in borba se je nadaljevala tja do prve vojne, med vojno in po njej, dokler je ni onemogočil fašizem s svojimi nasilnimi ukrepi.

LETOŠNJE JAMARSKO RAZISKOVANJE NAŠEGA PODROČJA

Raziskovanje našega kraškega področja je tudi letos nadaljeval naš muzej v povezavi z Inštitutom za raziskovanje krasa v Postojni, katerega štiričlanska ekipa pod vodstvom ravnatelja dr. Romana Savnika je prišla v Idrijo 26. julija. Raziskovalna dela so se zaradi obilice novih objektov raztegnila do 7. avgusta in so dala prav lepe rezultate.

Predvsem smo izkoristili bivanje našega rojaka Milana Štravs v Idriji, le-ta je imel s seboj potapljaško opremo, kar nam je omogočilo podvodno raziskovanje Divjega jezera, ki postaja eden naših najbolj zanimivih kraških objektov. Po lanskoletnem merjenju jezera na površini in v globino smo mislili, da smo problem v glavnem rešili. Na osnovi podvodnega reliefa smo predvidevali, da je jama, po kateri prihaja voda v jezero, zasuta z gruščem in kamenjem, ki se v jezero vsipa s strmih sten okolice. Že prva potapljanja pa so pokazala, da bo imelo jezero večjo vodno odprtino v obliki sifona, po kateri doteka voda. Dne 26. julija smo s pomočjo večjega čolna in drugih varnostnih naprav lahko spustili na dno prvega potapljača Borisa Rupnika, ki je ostal pod vodo 10 minut ter ugotovil, da se pri 16 metrih s površja izmerjene globine jama nadaljuje poševno v levo smer gledano od mosta na cesti, pada prilično strmo ter je zelo obširna, dno pa je pokrito s peskom in prodom, ki ga prinaša voda. Dolžine od 16-metrске globine ni mogel meriti, vendar je imel občutek, da je v rovu plaval kakih 8 metrov. Dalje ni mogel plavati, ker je imel s seboj šibko luč in se je bal, da bi v temi zgubil smer. Na končni točki plavanja je spustil tudi dva plavača, ki pa nista prišla na površje in sta morala ostati nekje pod obokom rova. Za njim se je spustil v globino še Milan Štravs, ki je v glavnem potrdil Rupnikove ugotovitve. Globinomer je pri Rupniku kazal 40 m, pri Štravs pa 35 m, česar pa glede na okoliščine ne moremo vzeti za realno, ker instrument ni urejen za sladko vodo.

Naše Divje jezero je torej postalo zopet uganka, ki jo bo treba rešiti ob kaki novi priložnosti, za letos pa se moramo zadovoljiti z doseženimi rezultati. Obstoji namreč možnost, da bi drzni potapljači preplavali sifon ter prišli na drugi strani na suho v rov, ki se nadaljuje proti Koševniku in Zadlogu, od koder dobiva jezero svoje vode.

Posebno pozornost smo morali posvetiti tudi Ravenski aragonitni jami, kjer smo razširili ozki prehod v novi del jame, ki je sedaj

dostopen vsakemu vsaj nekoliko okretnemu obiskovalcu. Po sili razmer je tudi ta jama prešla pod upravljanje našega muzeja, ki jo je zavaroval pred nadaljnjim izropanjem. Novi del je mnogo lepši in bogatejši aragonitne sige, kapnikov in krasnih kristalov. Skupna dolžina jame je sedaj blizu 400 m in je po svojem aragonitnem bogastvu prav gotovo edinstvena. Zal pa še ne bo mogla služiti za večje obiske, ker ni zavarovana in ker bo še nekaj časa morala služiti preventivno v študijske namene. Pri zasilmnem urejanju blatnih prehodov, pri katerem nam je denarno pomagalo tudi Turistično društvo iz Cerknja, smo lahko ugotovili, da bi z odstranjevanjem ogromne naplavine ilovice lahko našli nadaljnje prehode, kar pa bi zahtevalo mnogo časa in denarnih sredstev.

Okoliščine so nas silile, da smo raziskali tudi širšo okolico Raven oziroma Cerknega, ki je v geološkem pogledu silno zanimivo in razgibano. Našli smo nekaj brezen in vodnih jam, ki za širšo publiko ne predstavljajo neke posebnosti. Našo pozornost pa je vzbudil presihajoči studenec na pobočju, ki pada že proti Idriji in ki so mu domačini nadeli značilno ime »Zaganjalka«. Ta izraz bi se dal porabiti tudi za splošno označevanje teh zanimivih in zelo redkih kraških pojavov. Studenček ob našem prihodu ni bil posebno močan, vendar smo lahko takoj ugotovili še precej naglo upadanje in takoj nato prav tako naglo naraščanje vode. Tok struge smo usmerili tako, da nam je bilo mogoče meriti vodo s škafom. Te sicer neprecizne meritve so nam pokazale, da voda narašča nekaj nad tri minute in skoraj toliko časa nato upada. Periodo od minimuma vodnega toka do njenega maksimuma smo ugotovili na 7 minut. Ob različnem dotoku vode, posebno ob povodnji, se perioda verjetno menja. Te vrste pojav je bil včasih znan posebno pod Zaplano nad Vrhniko v tako imenovanem »Lintvernu« in pod Iglo v Savinjski dolini. Verjetno pa bomo imeli neki podoben primer tudi pri vodi, ki goni mlin »Vrščev« ob cesti proti Želinu, ki ga za sedaj še nismo utegnili raziskati, ker kaže znake presihanja samo ob določnem stanju vode v času suše.

Čas je neusmiljeno pritiskal na nas, zato smo se razdelili v dve skupini. Prva je odšla na Šentviško goro, druga pa na področje Krnice—Masora. Na enem in drugem ozemlju smo odkrili več zanimivih kraških objektov. Ko se je tudi druga skupina pridružila prvi, smo na Šentviški planoti začeli z merjenji in

podrobnejšimi raziskavami, ki sicer niso prinesla nikakih senzacij, pač pa smo zabeležili več manjših brezen in vodnih jam, ki bodo imele predvsem študijski pomen za ozemlje, ki v speleološkem pogledu še nikdar ni bilo raziskano. Zbrani material bo treba seveda še strokovno obdelati.

Točno raziskovanje na področju pod Jenlenkom smo morali zaradi pomanjkanja časa, delno pa tudi zaradi preutrujenosti, ki je nastopila v zvezi s silno težkim in strmim ozemljem, preložiti na prihodnje leto. Utegnili smo samo še pregledati nekaj jam v Doleh nad Idrijo. Na vseh teh planotah se nam je dogajalo nekaj podobnega. Tiste jame, o katerih so ljudje pripovedovali, da v njih pada kamen po več minut in še ne pride do dna, ali da je voda po njih prenašala celo v brezno padle vole in z njimi včasih tudi domačo deklo ter nato jarme volov in včasih tudi deklino ruto prinesla na dan nekje niže za hribom, so se izkazale največkrat za zelo ponižna brezna, ki ne dosegajo niti globine desetih metrov. Nasprotno pa so se nekatera brezna, ki jih je ljudstvo imelo za nepomembna, izkazala za zelo globoka. Na naše presenečenje se je izkazala za zelo dolgo — verjetno okoli 200 metrov — ponižna vodna jama »Pri poštarju« v Doleh, kar je toliko bolj čudno, ker je v celoti na konglomeratnem svetu, kjer jame navadno niso posebno dolge. Tudi te jame letos nismo utegnili točneje preiskati in izmeriti ter bo morala počakati na prihodnje leto.

Na vsem ozemlju preko Gor, Dolov, Krnic in Masor smo morali ugotoviti, da imajo ljudje do brezen čudovit odnos, ki izvira iz neznanstvenega misticizma, ter mislijo, da iz njih uhajajo peklenške sile. Marsikje so nam dobrohotno svetovali, naj se v brezna vendar ne spuščamo, ker se iz njih prav gotovo ne bomo vrnili. Zato jame zasipajo z vejevjem, kamenjem in drugo šaro ter jih napravljajo nedostopne. To je velik greh, ker so tudi kraške jame ena izmed naših zanimivosti, med njimi vsaj nekatere pravi biseri naše, z zanimivostmi tako bogate zemlje. Res pa je, da je jame treba ponekod ograditi, da

bi vanje ne padla divjad ali celo kaka domača živina. Prav tako pa bi bilo nujno, da bi odkritje novo nastalih jam vedno javili našemu muzeju, ki bo poskrbel za njihovo znanstveno raziskavo. Še danes se moram z nasmehom spomniti primera, ki se nam je pripetil lani na področju Kanomlje. Ko smo se začeli spuščati v 35 m globoko brezno, so vsi domačini pobegnili, ob robu pa je ostal samo moški, ki je z izbuljenimi očmi gledal za nami in ugibal, kaj se bo sedaj zgodilo. Ko smo se vrnili k hišam, so nas ljudje opazovali od daleč in skoraj niso mogli verjeti, da smo še zdravi.

Ko odhajamo z enega področja, se nam stalno dogaja, da nam ljudje povedo še za nova brezna. Ko iščemo enega, najdemo navadno več drugih in včasih niti ne tistega, ki smo ga iskali. Ko mislimo, da smo neko področje v celoti obdelali, moramo ugotoviti, da smo delo opravili komaj na pol. Vse torej kaže, da je jamarsko delo tudi na našem ozemlju neizčrpno. Pravzaprav smo imeli letos v načrtu raziskavo globokih brezen na ozemlju med Godovičem, Hotederšico in Novim svetom, nato pa Vojsko, kjer so nam ljudje že javili večje število jam, o katerih smemo tudi pričakovati večje globine glede na teren in visoko lego. Razmere pa so nas zanesle popolnoma v drugo smer. Vse načrte smo morali preložiti na poznejši čas. Nič hudega, saj vemo, da je naša zemlja tako bogata teh prirodnih čudes, da nam jo mnogi tujci zavidajo.

Uspehi teh raziskovanj bodo v našem muzeju prikazani v posebnem oddelku, ki ga sedaj urejamo in čeprav še neurejen, vzbuja že sedaj veliko pozornost vseh obiskovalcev. Vse to pa nas tudi sili, da bi med skromno število naših domačih jamarjev vključili vsaj še nekaj naših mladincev in morda tudi mladink, ki čutijo veselje ob stiku z lepotami naše prirode. Delo jamarjev je res zelo utrudljivo. Potrebno je mnogo dobre volje in še več vztrajnosti. Uspehi tega dela pa so vedno poplačani z očarljivostjo našega podzemlja in z njegovo skrivnostjo, ki ne bo nikdar popolnoma pojasnjena.

PODNEBNE RAZMERE V IDRJI

Idrija leži že dokaj v notranjosti, približno 40 km zračne črte od morja — Tržaškega zaliva — ter jo prav od te strani, to je od zahoda in juga tudi zapirajo visoki masivi Trnovske planote, Nanosa in Hrušice, ki zaustavijo že tako oslABLJENE podnebne vplive morja. Nasprotno pa je svet proti severu in vzhodu, to je proti Alpam in sploh proti notranjosti, nekako bolj odprt in dostopen podnebnim vplivom celine. Vrhu tega leži mesto samo v precej globokem kotlu in je obdano z vseh strani z nad 800 m visokimi hribi, tako da se uveljavljajo bolj ostre celinske podnebne razmere z nižjimi temperaturami ter obilne padavine, pozimi predvsem v obliki snega. Vendar je podnebje v Idriji nekoliko milejše, kakor bi sicer pričakovali in se v marsikateri klimatski potezi še uveljavljajo odmevi morja. Zato lahko predpostavimo, da leži Idrija še v dosegu klimatsko prehodnega pasu, ki nastopa ob stiku med sredozemskim in srednjeevropskim podnebjem.

Gradivo za prikaz podnebnih razmer v Idriji je dokaj obsežno. Zajema vrsto klimatoloških podatkov za daljša časovna razdobja, toda ti podatki so pogostoma pomanjkljivi in nepopolni, zlasti pa časovno neenotni, tako da se med seboj znatno razlikujejo. V literaturi in znanstvenih razpravah o podnebnju Idrije doslej, z izjemo Seidlove knjige »Das Klima von Krain« in mogoče še nekaj specialnih člankov in razprav, ni bilo veliko napisanega. V nekatere splošne opise in publikacije o Idriji pa so se celo vrinile popolnoma netočne navedbe in klimatološki podatki, ki se dejansko nanašajo na okolico Idrije, to je na višje ležečo vas Gore (Sv. Magdalena) nad Idrijo, kjer je delovala ena izmed prvih vremenskih opazovalnic na slovenskem podeželju. Take netočne klimatološke podatke navaja na primer J. Trošt v svoji publikaciji »Idrija, naše najstarejše rudarsko mesto«, stran 12., nadalje jih zasledimo v elaboratu »Gospodarski opis okraja Idrija«, stran 8, 9 ter v nekaterih drugih elaboratih s področja gospodarstva in urbanistike. Toda kljub temu, da so vas Gore oddaljene v zračni črti le 2 km od Idrije, ležijo okrog 520 do 530 m višje, tako da se podatki s te opazovalne postaje v nobenem primeru ne morejo preprosto koristiti pri klimatskem opisu mesta.

Klimatološki podatki za mesto samo izvirajo iz treh različnih opazovalnih dob, od katerih prva obsega obdobje pred prvo svetovno vojno (iz časa Avstro-Ogrske), druga obdobje med obema vojnama (iz časa Italije) in tretja najnovejši čas po drugi svetovni

vojni. Prve meritve in podatki segajo v leto 1886, ko je v Idriji na dan 1. aprila pričela delovati opazovalna postaja. Postavljena je bila, po vsej verjetnosti, »Na Kalvinu« in pozneje na vrtu za realko, torej v obeh primerih višje kot današnja opazovalnica oziroma tudi nekoliko višje od označenih 333 m nadmorske višine. Takoj od začetka so opazovali kar vse glavne meteorološke elemente, kot so temperature, padavine in vetrovnost. Opazovanja so se vršila redno, z izjemo dveh mesecev — avgusta in septembra 1896. leta — skozi skoraj 30 let, dokler jih ni konec 1914. leta prekinila prva svetovna vojna. Mogoče je, da so opazovanja trajala še nekaj časa, toda zbrani in objavljeni podatki segajo samo do meseca decembra 1914. leta. Od tako dolge opazovalne dobe pa so se žal ohranili le podatki, publicirani v vsakoletnih izdanih »Jahrbücher der Zentral-Anstalt für Meteorologie« ter deloma v arhivu Uprave hidrometeorološke službe LRS. Pri tem pa je treba poudariti, da je leta 1904 prenehalo publiciranje podatkov o vetrovnosti in oblačnosti, kakor tudi o dnevih s padavinami, snegom in nevihtami, ter ravno tako leta 1910 o temperaturnih razmerah. Tako so nam danes ostali na razpolago le podatki za 16- do 18-letno, oziroma pri temperaturah za 24 in pri padavinah za 27 letno, popolno in sklenjeno opazovalno dobo izpred pred I. svetovne vojne. Na tem mestu naj poudarim, da so klimatološki podatki iz tega obdobja, objavljeni v omenjeni razpravi F. Seidla: »Das Klima von Krain«, nepopolni in danes nesprejemljivi, ker se nanašajo le na nekaj prvih opazovalnih let. Tako se podatki o temperaturnih razmerah, kot omenja avtor sam, nanašajo le na 2³/₄-letno, o padavinah na 7³/₄-letno ter o dnevih s sneženjem in dnevih z nevihtami na 9³/₄-letno opazovalno dobo. Žal pa se ti podatki, kot edini doslej obdelani in objavljeni, še danes uporabljajo in citirajo v raznih publikacijah, elaboratih in razpravah, kjer je govora o podnebnih razmerah v Idriji. Med temi naj omenim naslednje: M. Gortani: Guida del Friuli-Gorizia con le Vallate dell'Isonzo e del Vipacco, stran 27; Bohinec-Planina Sotler: Slovensko Primorje v luči turizma, stran 64, 65; OLO Idrija: Gospodarski opis okraja Idrija, stran 7, 10; Zavod za urbanizem in komunalno tehniko: Urbanistični plan Idrije, stran. 13, 16.

Po svetovni vojni, to je za časa italijanske okupacije, meteoroloških opazovanj niso v celoti obnovili in je v tem času delovala v Idriji le padavinska postaja. Z delom je

pričela oktobra 1923. leta, toda šele od leta 1925 naprej je delovala brez zastoja in to vse do leta 1941, ko je druga svetovna vojna prekinila njeno nadaljnje delo. Podatki opazovanj med obema vojnama so publicirani v vsakoletnih izdajah »Ufficio Idrografico del Magistrato alle acque: Bollettino mensile«, deloma pa jih dobimo tudi v arhivu Uprave hidrometeorološke službe LRS. Zbrane in obdelane za razdobje 1924—1939 pa jih zasledimo v razpravi O. Reye: »Padavinska karta Slovenije«. V celoti nam je iz tega obdobja na razpolago 17-letna neprekinjena opazovalna doba. Vendar je zaradi lažje primerjave z drugimi kraji in splošne uporabe primernejše 16-letno padavinsko obdobje od 1925 do 1940, ki se ga poslužuje tudi Uprava hidrometeorološke službe LRS v svojih vsakoletnih biltenih. Glede ostalih podatkov iz tega obdobja, kot je na primer število dni z dežjem, s snegom itd., nastopajo manjše pomanjkljivosti in krajši presledki med posameznimi leti, tako da nam je na razpolago le 14-, kvečjemu 15-letna opazovalna doba. Toda kljub temu se pri obravnavi padavinskih razmer v celoti kaže osloniti na opazovalno razdobje 1925—1940 in mu tako dati prednost pred starejšimi tovrstnimi opazovanji.

Po zadnji svetovni vojni so se ponovno pričela opazovanja šele januarja 1948. leta. Sprva so opazovali le padavine in tozadevne pojave, postopoma, od leta 1953 dalje, pa tudi temperature, oblačnost in vetrovnost. Tako je v Idriji, po približno 40 letih, zopet začela redno delovati opazovalna postaja III. reda, ki od vključno 1955. leta dalje opazuje in beleži vse glavne meteorološke elemente. Žal pa je opazovalna doba do danes še prekratka, da bi se lahko v celoti oslonili na te podatke. Edinole v izjemnih primerih, ko ni na razpolago nobenih drugih podatkov, nam kaže poslužiti se rezultatov iz te opazovalne dobe. Pri tem mislim predvsem na padavinske in tozadevne pojave, kot na primer število dni s snežno odejo, dni s pojavom megle, toče, sodre itd., katerih opazovanje traja že 5—8 let. Ko pa bodo znani rezultati iz daljše opazovalne dobe, bo mogoče podrobneje opisati podnebne razmere in jih primerjati s prejšnjimi. Zanimivo bo ugotoviti, ali se tudi v Idriji v zadnjih letih, in v kakšni meri, spreminjajo podnebne poteze, kot je to primer v drugih krajih Slovenije in sploh v notranjosti evropske celine.

Osončenje

Idrijska kotlina je dokaj ozka in globoka, ima strma področja in je ob dolini Idrije obrnjena v smeri sever—jug, ob dolini Nikove pa v smeri vzhod—zahod. Zato je raz-

lika v insolaciji med severnimi in južnimi pobočji zelo močna. Na južna pobočja, to je na vznožje Kobalovih planin, vse leto sije sonce, nasprotno pa na severnih straneh Tičnice vlada, zlasti pozimi, dolgotrajna senca. Podobno so zahodna pobočja Gore boljše osonečena kot vzhodne strani Pšenka in Rejcovega griča. Tako je razumljivo, da imajo posamezni deli mesta kaj različno osonečenje. Najboljšo insolacijo imajo vsekakor južno in vzhodno, najslabšo pa severno orientirani predeli mesta. Prav tako imajo slabo osonečenje nekatere hiše v globokih grapah ter sploh v osojnih legah. Posebno pozimi dobivajo posamezni deli mesta le malo sonca. Tako nastopajo opoldanske sence ob zimskem solsticiju (23. decembra) v naslednjih mestnih delih: v zgornjem delu »Nikove«, skrajnem koncu »Grape«, skoraj celotnem »Prontu«, zgornjem delu naselja »Na zemlji«, v »Pedroteji«, nad »Zagodom«, v »Cegovnici«, v »Pesku« in drugod v manjših grapah ter osojnih legah. V nekaterih od teh predelov se pozimi sonce za nekaj časa sploh ne pokaže. V zgornjem delu Pronta, pri Gnezdu (Platiševa 27), popolnoma izgine 10. decembra in se prvič prikaže šele 6. januarja. Še više gori »Pri Alešu« (Carl Jakoba 8) se izgubi že sredi novembra in ponovno prikaže šele v začetku februarja. Vendar sence tu ne povzročajo samo strmi vrh Tičnice, temveč tudi visok in gost smrekov gozd. Po navedbi domačih (gospodarja) je pred 40—50 leti, ko še ni bilo gozda nad hišo, sonce posijalo prvič že 17. januarja. Podobno je v Cegovnici. Ljudje, ki stanujejo v tamkajšnji rudarski koloniji, ne vidijo sonca polna dva do dva in pol meseca. V celoti gre tu za 32 družinskih stanovanj, ki so preko zime v stalni senci. Gornji blok (Partizanska 13) je ravno 75 dni v senci, saj sonce od 15. novembra pa do 29. januarja sploh ne izide. Ekstremen primer senčnosti pa je verjetno v »Nikovi«, koder v eni od najbolj senčnih hiš (Vojskarska št. 12) sonce ne posije nad tri in pol meseca — od konca oktobra pa vse do srede februarja. Imenvona hiša leži namreč nizko pod cesto in je zato še bolj senčna. Po pripovedovanju domačih posije tu sonce prvič v hišo šele 20. marca.

Toplotne razmere

Podatki o toplotnih razmerah v Idriji se oslanjajo na 24-letno opazovalno dobo 1886 do 1910. Srednja letna temperatura v tej dobi znaša 9,1 °C in je zaradi višje lege in oddaljenosti od morja že znatno nižja kakor v Gorici ali Ajdovščini. V primerjavi z Ljubljano pa ima Idrija praktično isto srednjo letno temperaturo. Vendar je to rezultat dveh

popolnoma nasprotnih si potez: v Idriji toplejše zime in hladnejšega poletja, v Ljubljani pa obratno, hladnejše zime in toplejšega poletja. V prvem primeru gre torej za bolj

morske, v drugem pa za bolj celinske poteze podnebja. Podrobnejši pregled in primerjava srednjih temperatur med Idrijo in Ljubljano nam še bolj potrjuje to dejstvo.

Srednje mesečne in srednja letna temperatura

1887—1910	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno zima	prom.	pol.	jes.	
Idrija	-1,7	-0,0	4,0	8,6	13,6	17,3	19,0	18,2	14,7	10,4	4,8	0,7	9,13	-0,3	8,7	18,2	10,0
Ljubljana	-2,6	-0,5	4,4	9,2	14,2	17,9	19,6	18,7	14,7	9,9	3,9	-0,4	9,09	-1,2	9,3	18,7	9,5

Tako vidimo, da so spomladanski in poletni meseci v Idriji, to je od marca do septembra, nekoliko hladnejši, ker se ozračje počasneje in slabše segreva kot v Ljubljani. Nasprotno pa so jesenski in zimski meseci, to je od septembra do vključno februarja, toplejši kot v Ljubljani, ker se ozračje počasneje in tudi znatno manj ohladi. Najmrzlejši mesec leta, januar, izkazuje v povprečju srednjo temperaturo $-1,7^{\circ}\text{C}$, kar nam kaže, da je zima dokaj mrzla. Toda že februar izkazuje povprečno temperaturo $0,0^{\circ}\text{C}$, december pa celo $+0,7^{\circ}\text{C}$. Seveda v posameznih letih nastopa tudi bolj huda zima in takrat padejo srednje januarske temperature do -6°C . Tak primer je bil leta 1893, ko je srednja januarska temperatura dosegla $-6,1$

stopinj Celzija. Pogosto pa se hud mraz uveljavi v februarju in redkeje v decembru, ko srednje mesečne temperature padejo do $-4,5$ stopinj Celzija (februar 1901) oziroma do -3 stopinje Celzija (december 1890). Pač pa je bila izven opazovalne dobe zabeležena doslej najnižja srednja mesečna temperatura prav februarja 1956. leta, in sicer $-6,6^{\circ}\text{C}$. Primerjava srednjih mesečnih temperatur nam kaže, da je januarja v Idriji skoraj za 1°C topleje kot v Ljubljani. Še večja je razlika v decembru, ki je za več kot 1°C toplejši, nekoliko manjša (za $0,5^{\circ}\text{C}$) pa v februarju. Podobno je tudi v najhujših zimah srednja januarska oziroma februarska ali decembrska temperatura za skoraj 2°C oziroma $1,5^{\circ}\text{C}$ Celzija višja kot v Ljubljani.

Minimalne srednje mesečne ter letne temperature

1887—1910	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	-6,1	-4,5	0,9	6,4	10,6	15,7	17,1	16,2	12,9	6,1	1,1	-3,0	8,3
Ljubljana	-8,0	-5,9	1,1	6,8	10,4	16,4	17,6	16,4	12,8	5,1	-0,6	-4,5	8,4

Seveda so srednje mesečne temperature le nekaki povprečki in nas ob tej priložnosti zanimajo tudi dejansko izmerjene najnižje temperature (vsi podatki se nanašajo na terminsko izmerjene minimalne temperature, ker absolutnih minimalnih temperatur takrat niso opazovali.) Te redno vsako zimo presežejo -10°C in izjemoma padejo tudi do -20°C , tako da znaša povprečni ekstrem $-15,1^{\circ}\text{C}$. Najnižje temperature nastopajo najpogosteje januarja, ko so namerili tudi absolutno najnižjo temperaturo $-20,0^{\circ}\text{C}$ (14. 1. 1893). Nadalje nastopajo pogosto tudi februarja ali pa

decembra, ko ravno tako dosežejo blizu 20°C Celzija pod ničlo.

Dokaj nizke temperature se lahko pojavijo še v marcu ali novembru, vendar v teh mesecih nikoli, tudi v ekstremnih primerih, ne padejo pod -14°C . Na tem mestu naj omenim, da so izven opazovalne dobe zaznamovali 15. februarja 1956. leta $-22,2^{\circ}\text{C}$ oziroma ob terminskem opazovanju $-21,9^{\circ}\text{C}$, kar je doslej najnižja izmerjena temperatura. Domačini sicer navajajo, da je bil februarja 1929. leta še hujši mraz in da je živo srebro padlo celo do 28°C pod ničlo, vendar o tem ni odločilnih podatkov.

Absolutne minimalne temperature (termenske)

1887—1910	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	-20,0	-19,6	-14,0	-3,4	2,0	7,5	9,4	8,2	2,2	-8,3	-13,4	-19,7	-20,0

Podatkov o nastopu in zrajanju zimskih temperatur ni, pač pa so za 16-letno opazo-

valno dobo 1896—1911 na razpolago delni podatki o dnevih z mrazom ter o dnevih z

ledom. Dni z mrazom, to je takih, ko pade živo srebro v termometru pod 0°C , je v Idriji povprečno 77. Dejansko pa je v omenjenem razdobju nastopilo minimalno 51 (leta 1900) ter maksimalno 108 (leta 1908) takih dni. Za prvi srednji dan z mrazom velja 11. november, za zadnji srednji dan pa 5. april. Dejansko je prvi dan mraza nastopil že 10. oktobra, a zadnji šele 22. aprila, tako da lahko računamo na pojav mraza od začetka oktobra pa do konca aprila. V izjemnih razmerah lahko že oktobra temperatura pade celo do $-8,3^{\circ}\text{C}$ (leta 1905, ko so v Ljubljani izmerili celo $-10,7^{\circ}\text{C}$), oziroma še v aprilu do $-3,4^{\circ}\text{C}$ (leta 1906). Ledenih dni, ko ostane temperatura ves čas po 0°C in se dela na vodi led, je v Idriji povprečno 16. Seveda v posameznih letih lahko nastopi tudi 30 ledenih dni (leta 1896). Nasprotno pa se v nekaterih letih z blago zimo ne uveljavi več kot 7 takih dni (leta 1898). Prvi srednji dan ledu je 18. december (datum je približen, ker niso upoštevana leta, ko je ledeni dan prvič nastopil šele v januarju), zadnji pa 16. februar in je med njimi 60 dni presledka. Stvarno pa je prvi dan ledu nastopil že 18. novembra, a zadnji šele 26. marca, tako da je vmes več kot 4 mesece (128 dni), ko je računati na pojav pravega zimskega vremena.

Čeprav je v višjih legah temperatura na splošno nižja, kar nam kaže tudi primerjava srednjih mesečnih temperatur med Idrijo (333 m) in Gorami (854 m), je v zimskih mesecih vendarle računati, da je v idrijski kotlini pogosto hladnejše kot na višjih pobočjih in planotah, zaradi pojave temperaturnega obrata. Točnih dokazov in podatkov o pojavu inverzije sicer ni, ker omenjene opazovalne postaje niso delovale hkrati. Toda po znanih dejstvih o pojavu inverzije v ostalih kotlinah

in zaprtih dolinah lahko upravičeno domnevamo, da ta nastopa tudi v idrijski kotlini. V podkrepitev te domneve govori tudi dejstvo, da se najhujši mraz javlja v najnižjih delih mesta tik ob Idrijci, kjer ob mirnem zimskem času pokažejo zunanji termometri vedno nižje temperature kakor termometri na hišah, stoječih više v pobočjih. Poleg glavnega vzroka, to je zbiranja težkega mrzlega zraka v dnu doline, delujeta verjetno še dva činitelja, ki mraz še povečata. Prvi je kratkotrajno obsevanje in segrevanje zraka ponekod v dnu doline, drugi pa neposredna bližina izredno mrzle vode. Idrijca je namreč znana kot zelo mrzla reka in je posebno v toplejši polovici leta ob vodi znatno hladnejše. Toplotni obrat pa je verjetno pogost pojav tudi izven zimskega časa, kar lahko sklepamo na osnovi pogoste jutranje megle, ki nastopa ob lepem in mirnem vremenu.

Kakor zima, tako je v Idriji tudi poletje bolj blago kot v Ljubljani. Najtoplejši mesec leta, julij, izkazuje v povprečku srednjo temperaturo $19,0^{\circ}\text{C}$, medtem ko izkazuje avgust le $18,2^{\circ}\text{C}$ in junij $17,3^{\circ}\text{C}$. Seveda v posameznih letih nastopa bolj huda vročina in takrat srednje julijske temperature dosežejo tudi $21,2^{\circ}\text{C}$ (leta 1904, 1905).

V ostalih poletnih mesecih pa srednje temperature tudi ob izrednih razmerah ne dosežejo 20°C . Tako dosežejo v juniju komaj $19,2^{\circ}\text{C}$ in v avgustu $19,5^{\circ}\text{C}$. V primerjavi z Ljubljano vidimo, da so v Idriji srednje julijske temperature bodisi v povprečku, bodisi v ekstremnih primerih za $0,6^{\circ}\text{C}$ oziroma $0,4^{\circ}\text{C}$ nižje. Prav tako je junija in avgusta, ko je v povprečku za $0,6^{\circ}\text{C}$ in $0,5^{\circ}\text{C}$ ter v ekstremu za $0,7^{\circ}\text{C}$ in $1,4^{\circ}\text{C}$ hladnejše kot v Ljubljani.

Maksimalne srednje mesečne ter letne temperature

1887—1910	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	2,2	3,9	6,9	11,3	16,1	19,2	21,2	19,5	17,1	13,9	9,3	5,3	10,6
Ljubljana	3,1	4,1	8,2	11,6	17,1	19,9	21,6	20,9	16,6	13,4	8,8	4,5	10,2

Vendar pozna Idrija tudi pravo poletno vročino. Dejansko izmerjene maksimalne temperature (zopet gre za terminsko izmerjene temperature, ker absolutnih maksimalnih temperatur ni na razpolago) domala vsako poletje presežejo 30°C , pogosto tudi 32°C , in znašajo v povprečku $31,3^{\circ}\text{C}$. Maksimalne temperature nastopijo najpogostejše julija, ko so zaznamovali tudi absolutno najvišjo temperaturo $38,6^{\circ}\text{C}$ (4. 7.

1905). Pogosto nastopijo tudi v avgustu, izjemoma pa že v juniju ali šele v septembru. Sicer pa huda poletna vročina, ko so ob popoldanskem opazovanju (ob 14. uri) namerili nad $30,0^{\circ}\text{C}$, lahko nastopa od maja do septembra. Tako so že v maju namerili $30,6^{\circ}\text{C}$ ter v septembru celo $32,1^{\circ}\text{C}$, v poletnih mesecih pa poleg že omenjenega maksimuma v juliju še $36,2^{\circ}\text{C}$ v avgustu ter $31,6^{\circ}\text{C}$ v juniju.

Absolutne maksimalne temperature (terminske)

1887—1910	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	11,6	17,4	23,7	26,0	30,6	31,6	38,6	36,2	32,1	28,1	17,2	13,7	38,6

Na osnovi podanih temperaturnih razmer znaša letna amplituda, to je razlika med srednjo januarsko in julijsko temperaturo, 20,7 °C. V primerjavi z Ljubljano je ta za 1,5 °C manjša, kar nam nedvomno kaže na manjši vpliv celinskega podnebja. Da se to v Idriji vendarle krepko uveljavlja, pa nam kaže amplituda med absolutnimi ekstremi, ki znaša 46,4 °C, oziroma amplituda med absolutnimi ekstremi, ki je dosegla kar 58,6 °C. Vsekakor pa je treba omeniti, da so tudi te amplitude znatno manjše od onih, ki jih izkazuje postaja v Ljubljani.

Za ilustracijo toplotnih razmer v Idriji si na koncu oglejmo še potek temperatur od meseca do meseca. Začenši od januarja, ki je najmrzlejši mesec, se temperatura počasi dviga do marca. V marcu, aprilu in maju se hitro dviga, deloma tudi v juniju, medtem ko v juliju izkazuje le majhen porast. Po julijskem maksimumu temperatura v avgustu počasi pada, bolj naglo v naslednjih mesecih, dokler ne nastopi največji padec v novembru. Po tem v decembru temperatura še zmeraj hitro pada, medtem ko je v januarju padec že veliko zmernejši. Pri tem zvišanje v prvi oziroma znižanje v drugi polovici leta kažeta približno isti potek tako v Idriji kot v Ljubljani. Pač pa je značilno, da se vrši jeseni ohlajevanje v Idriji nekoliko počasneje kot spomladansko segrevanje, v Ljubljani pa je ravno narobe: jesensko ohlajevanje je tu hitrejše kot spomladansko segrevanje. To razliko nam še bolje pokaže primerjava srednjih spomladanskih (aprilskih) in jesenskih (oktobrskih) temperatur. Ta nam kaže, da je oktober v Idriji kar za 1,8 °C toplejši kot april, medtem je ta v Ljubljani toplejši le za 0,7 °C. V primerjavi istomesečnih temperatur pa je april za 0,6 stopinje Celzija hladnejši, nasprotno pa oktober za 0,5 °C toplejši kot v Ljubljani. Nedvomno se v tem odraža vpliv morja, tako da se zimski hlad zavleče še v pomlad, a poletna toplota še v jesen.

Vetrovnost

Legi mesta v dokaj zaprtem kotlu ob Nikovi in Idrijci ter generalna smer doline Idrijce od juga proti severu sta poglavitna vzroka, da se v Idriji ne uveljavljajo močni vetrovi. Dominantna vetrovna burja in jugo vlečeta v višinah in vrhu tega še približno v prečni smeri čez glavno dolino Idrijce,

tako da dosega mesto le njih oslavljeni odmevi. Deloma se močneje uveljavljajo le odmevi burje, ki se kot mrzel in sunkovit veter spušča preko Gore (Magdalenške Gore) v idrijsko kotilno in vleče skozi mesto nekako po dolini Nikove navzgor. Burja se uveljavlja v Idriji kot izrazit vzhodnik, ki prinaša mraz, nizke megle in bolj suho vreme. Pač pa je jugovzhodnik, ki ga domačini imenujejo »gnila burja«, znanilec deževja. Od burje popolnoma nasproten veter je jugo ali »mrjak«. To je topel in vlažen južni, deloma tudi jugozahodni veter, ki prinaša padavine. Vleče bolj v višini, kjer žene nizke deževne oblake, medtem ko v mestu samem piha z manjšo silo. Po smeri nekoliko podobno temu je »krivec«, topel in bolj suh veterič, ki piha od zahoda ali jugozahoda, in to predvsem v toplejši polovici leta. Od ostalih vetrov je omeniti še sever, ki vleče nekako v smeri doline Idrije od Sp. Idrije (preko »Gradišča«) proti Idriji. Je suh veter, ki prinaša mraz in lepo vreme.

Glede na relief in lego mesta pozna Idrija tudi rahle lokalne vetrove, ki pridejo do izraza v lepem in mirnem anticiklonalnem vremenu. Taki lokalni vetrovi so najbolj občutni v poletnem času, ko v jasnih nočeh pihlja po pobočjih navzdol hladen nočnik, dopoldne pa vleče v obrnjeni smeri komaj zaznavni toplejši dnevnik. Pri tem se nočnik usmerja predvsem po dolini Idrijce navzdol, to je v smeri od juga proti severu, medtem ko se dnevnik usmerja v obratni smeri.

Statistični podatki o vetrovnosti, ki se nanašajo na 16-letno opazovalno dobo 1889 do 1904, nam kažejo, da se v eni tretjini opazovanj uveljavlja popolnoma mirno, brezvetrno vreme, medtem ko na ostali dve tretjini opazovanj odpade vetrovno vreme. Najbolj vetrovno je spomladi, in to zlasti meseca maja (75 % vseh opazovanj) in marca (74 %), najmanj pa v poletju in začetku jeseni, predvsem v avgustu (46 %), juliju (57 %) in septembru (58 odstotkov). Po smeri se najbolj uveljavlja vzhodnik (22,4 % vseh vetrovnih smeri), deloma tudi zahodnik (20,2 %). Močneje sta zastopana še jug (18 %) in jugozahodnik (13,4 %), sever (10,1 %) in severozahodnik (7,4 %) pa se že kaj slabo uveljavljata. Najmanj vetra pa je z jugovzhodne (5,8 %) ter zlasti s severozahodne (2,7 %) smeri.

Pogostost vetrovnih smeri (1889—1904)

Smer	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno	Veter	%	
S	5,0	6,9	6,9	4,6	5,2	8,4	4,0	3,1	3,9	5,2	9,2	4,1	67	} 662	10,1	
SV	6,4	6,7	2,7	4,6	1,6	2,9	3,2	2,7	4,9	3,2	4,5	5,8	49		7,4	
V	11,2	14,1	13,3	15,1	12,4	10,3	9,8	7,5	10,9	11,6	18,5	12,9	148		22,4	
JV	3,2	2,5	2,8	2,7	5,5	2,6	2,8	2,8	3,8	3,8	2,0	3,5	38		5,8	
J	10,6	11,0	14,7	9,8	9,7	6,6	3,1	5,0	8,1	14,1	12,2	13,9	119		18,0	
JZ	6,8	5,3	7,3	8,4	9,4	9,0	8,8	6,8	5,7	8,3	5,3	7,8	89		13,4	
Z	13,3	7,0	12,3	10,8	16,4	16,2	13,8	9,1	9,2	11,4	5,7	8,8	134		20,2	
SZ	0,8	1,9	1,4	2,2	2,2	2,2	2,0	1,5	1,9	1,1	0,2	0,5	18		2,7	
Calme	26,0	28,0	21,5	25,2	20,9	25,1	35,6	44,8	35,0	24,7	25,6	26,0	338		—	—

Od posameznih vetrov piha vzhodnik v prvi vrsti v mrzli polovici leta in to v pozni jeseni (november 18,5 vetrovnih smeri), pozimi (februar 14,1) in spomladi (april 15,1), medtem ko se preko poletja slabše uveljavlja. Podobno se tudi severovzhodnik močnejše uveljavlja le v zimskem času, predvsem od decembra do februarja (februar 6,7). V nasprotju z vzhodnikom piha zahodnik najpogosteje v topli polovici leta, tako da od meseca maja (16,4) in junija (16,2), ko je najintenzivnejši, pa do septembra popolnoma prevladuje. Izjemoma se zahodnik uveljavlja tudi v zimskem času, in to edinole meseca januarja (13,3). Tudi jugozahodnik piha najpogosteje v pozni pomladi (maj 9,4) in poletju (junij 9,0) ter deloma še v jeseni meseca oktobra (8,3). Od ostalih vetrov se jug uveljavlja predvsem v hladni polovici leta od oktobra (14,1) do marca (14,7), ko v posameznih mesecih popolnoma prevladuje, medtem ko v poletju skoraj izostane (julij 3,1). Nasprotno temu piha sever med vsem letom, najpogosteje v novembru (9,2) in juniju (8,4).

Jakost vetra ni bila merjena. Zaradi zatišne lege mesta je računati, da v glavnem prevladuje slab vetrič s hitrostjo med 1,8 do 5,2 m/sek. (po Beaufortu jakost med 1 in 4). Izjemoma dominantna vetrova jugo in burja dosežata hitrost preko 5,2 m/sek. do maksimalno 12,4 m/sek. (po Beaufortu jakost 4—6). Kolikor je znano, pa je le redko pihal veter, hitrejši od 14 m/sek. (po Beaufortu jakost 7) in to le v primeru nenadnih kratkotrajnih neviht. Pač pa so v izjemnih primerih na-

stopile v neposredni okolici mesta turbulence, vezane na velike frontalne nevihte. Take turbulence so sicer majhnega obsega in kratkotrajne, vendar povzročijo znatno gmotno škodo, zlasti v gozdu, kjer ob svoji poti prevračajo in rujejo tudi največja drevesa. Tako je na primer turbulenčni vihar meseca avgusta 1953. leta podrl v »Strugu« nad Idrijo kompleks jelovega in bukovega gozda, s skupno maso nad 1000 kubičnih metrov lesa. Podobne turbulence so nastopile v okolici Idrije tudi v poletju 1956. leta.

Oblačnost

Oblačnost je med letom in tudi v teku dneva zelo različna. Srednja letna oblačnost na osnovi 18-letne opazovalne dobe 1887 do 1904 znaša v Idriji 5,7 (računano od 0 do 10). Najbolj oblačno je v pozni jeseni in v začetku zime, to je od oktobra do februarja ter deloma spomladi meseca marca in maja. Najmanj oblačno je poleti in v zgodnji jeseni, predvsem od julija do septembra ter izjemoma v zimskem času meseca februarja. Za najbolj oblačen mesec velja november (6,7), za najbolj jasnega pa avgust (3,6). Jeseni in pozimi gre predvsem za stalno celodnevno oblačnost, poleti pa je malo čisto oblačnih dni. Poleti je namreč v jutranjih in dopoldanskih urah mnogokrat jasno, okrog poldneva se pooblači, tako da nebo prekrijejo kopasti oblaki, ki pa popoldne ali proti večeru zopet izginejo. Pri tem je značilno, da taki kopasti oblaki skoraj vedno prihajajo in se širijo od zahoda ali jugozahoda, to je v smeri od glavnega hrpta Trnovskega gozda.

Srednja mesečna oblačnost (0—10)

1877—1904	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	6,1	5,7	6,0	5,9	6,1	5,5	4,3	3,6	4,8	6,3	6,7	6,4	5,7

Megla je v Idriji dokaj pogost pojav, vezan predvsem na mirno anticiklonalno vreme. Nastopa zlasti čez poletje in to le v jutranjih urah, ko pogosto prekrije celotno kotlino, ne-

kako do višine 650 in več metrov. Leži pa le kratek čas, kmalu po sončnem vzhodu se dvigne in izgine. V izjemnih primerih, toda le v pozni jeseni ali pozimi, obstane megla

tudi ves dan (n. pr. 15. in 16. decembra 1956. leta). Statistični podatki za krajšo opazovalno dobo 1949—1955 kažejo, da ima Idrija v povprečku 102 dni z meglo, kar je na videz zelo veliko. Toda upoštevati je treba, da največji delež odpade na dneve s kratkotrajno jutranjo meglo. V celoti je največ megle v poznem

poletju in zgodnji jeseni, to je od avgusta do oktobra, ter izjemoma pozimi meseca decembra. Najmanj megle pa izkazujeta druga polovica zime in pomlad, to je čas od januarja pa do maja. Največje stevilo meglenih dni kaže mesec september in to v povprečku kar 15,4, najmanjše pa mesec april, ki ima le 3,4 dneve z meglo.

Število dni z meglo

1949—1955	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	5,0	5,0	5,7	4,0	8,6	5,8	8,8	10,4	15,4	13,0	9,0	11,7	102,0

Tu naj omenim še pojav poledice ali žleda, ki nastopa najpogosteje v poznih jesenskih in prvih zimskih mesecih (predvsem novembra in decembra) ter neredko povzroči veliko škodo, zlasti na drevju. Tako je nedavni pojav žleda v decembru 1953. leta povzročil neprecenljivo škodo, saj je v gozdovih idrijskega bazena polomil in uničil ca. 120.000 m³ lesa, od tega samo v gozdovih Gozdne uprave Idrija več kot 95.000 m³, pretežno bukovega lesa.

Padavine

Od ostalih meteoroloških elementov nam podatki o padavinah povedo marsikaj zanimivega, saj so ti za Idrijo še nekako najbolj popolni. V naslednjem navedene številke se nanašajo v glavnem na opazovalno dobo 1925—1940, kar ustreza Wagnerjevi 16-letni periodi. Iz teh podatkov je razvidno, da se letna množina padavin giblje v Idriji od minimalno 1436 mm (1929. leta), do maksimalno 2969 mm (1937. leta) in da znaša v povprečju 2114 mm. Zaradi primerjave naj navedem, da znaša povprečna vsota padavin za obdobje 1887—1913 2122 mm, za obdobje 1948—1955 pa 2108 mm, kar je praktično vzeto enako

kot v obravnavanem razdobju. Največ padavin prinašajo Idriji zahodni in jugozahodni vetrovi. Ti odlože mnogo svoje vlage že na vzpetinah Trnovskega gozda, od tu pa potem množina padavin proti Idriji in dalje proti notranjosti Slovenije naglo pada. Tako dobivajo Krekovše, ki ležijo še nekako ob notranjem vznožju Trnovskega gozda, 3010 mm, 7 km oddaljena in v zatišni kotlini ležeča Idrija 2114 mm, medtem ko dobiva Ljubljana le še 1618 mm padavin.

Padavine seveda niso enakomerno razporejene na vse letne čase. Najbolj deževni letni čas je jesen, na katero odpade kar 36,5 % celotne vsote padavin (771 mm). Jeseni sledi pomlad, ki dobiva že znatno manjši delež, v celoti le 23,5 % (498 mm). Najbolj suhi del leta pa je zima, ki sprejema komaj 18,6 % vseh padavin (393 mm). Suho je tudi poletje, posebno pozno poletje, vendar v celoti dobiva to še kar 21,4 % letne vsote padavin (452 mm). V primerjavi z Ljubljano sta v Idriji jesen in zima tudi relativno bolj deževni, poletje pa relativno bolj suho. Taka sprememba je še bolj očitna na Krekovšah, kjer je prav poletje najbolj suhi čas leta, medtem ko je zima že znatno bolj namočena.

Mesečne vsote padavin za obdobje 1925—1940 (v mm)

1925—1940	n/m	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Krekovše	677	208	172	287	230	252	205	149	179	292	387	406	243	3.010
Idrija	333	125	110	169	152	177	170	132	150	222	276	273	158	2.114
Ljubljana	301	88	70	112	120	148	144	115	153	192	197	162	117	1.618

Razporeditev padavin po mesecih nam kaže tri maksimume in tri minimume. Tako imenovana padavinska krivulja doseže svoj absolutni minimum februarja (110 mm), se nato marca povzpne v terciarni maksimum (169 mm) ter aprila nekoliko zniža v terciarni

minimum (152 mm), da se potem v maju ponovno povzpne in doseže sekundarni maksimum (177 mm). Od maja dalje padavinska krivulja pada do sekundarnega minimuma v juliju (132 mm), nakar se spet dviguje in doseže v oktobru absolutni maksimum (276 mm),

ki se zavleče še v november (273 mm), ter potem končno pade na svoj februarški minimum. Tak potek ali letni tok padavin je ver- na slika obeh vplivov tako Južne Evrope — mediterana — kakor Srednje Evrope — kon- tinenta — in njihove razporeditve padavin. Ako bi segal vpliv mediterana do sem v celo- ti, bi moral pozimi nastopiti maksimum pada- vin. Prevladujoč vpliv celine v mrzli polovici leta pa ta maksimalni vrh padavinske krivul- je odbije, tako da sta ostala dva sekundarna vrhova v marcu in novembru. Če bi pa pre- vladoval samo vpliv kontinenta, bi se morale padavine od marca dalje večati vse do julija in potem zopet padati proti zimi. Sedaj pa poseže vmes vpliv mediterana, ki s svojim minimumom padavin poleti tako rekoč odbije poletni maksimum, ter nam tako ostaneta dva primarna vrhova v maju in oktobru. Pri tem je značilno, da je v Idriji vpliv severnega sredozemlja že nekoliko močnejši kot v Ljub- ljani, tako da sega majski maksimum le malo nad marčevega in je februarški minimum le malo pod julijskim. Na bližnjih Krekovšah pa vpliv sredozemlja že nekako prevladuje in se majski višek skoraj popolnoma zabriše, tako da sta oba glavna maksimuma daleč narazen v marcu in novembru, medtem ko se minimum padavin prestavi v poletje, tako da je julijski minimum že znatno nižji od februarskega.

Seveda se razmere od leta do leta spre- minjajo. So leta, ko prevladuje vpliv iz Južne Evrope in imamo mokro in vlažno zimo. V takih primerih nastopi maksimum padavin v decembru (leta 1937), januarju (leta 1936) ali celo v februarju (leta 1925). Vendar se je v obravnavanem razdobju (1925—1940) maxi- mum padavin največkrat pojavil oktobra (8 krat) ter novembra (5 krat), nikoli pa ni nastopil v pomladanskih ali poletnih mesecih, to je od marca do vključno septembra. Pač pa se v teh mesecih večkrat uveljavlja suho vreme, tako da nastopi minimum padavin v poletju, predvsem meseca julija (leta 1927, 1931) in junija (leta 1930, 1935), izjemoma pa tudi v avgustu (leta 1936) ter v pomladanskih mesecih: marcu (leta 1929), aprilu (leta 1940) in maju (leta 1937). Predvsem pa se minimum padavin pojavlja pozimi in to največkrat meseca februarja (4 krat) in januarja (3 krat) ter izjemoma decembra (leta 1926), ko se pod prevladujočim vplivom iz Srednje oziroma Vzhodne Evrope uveljavlja suha zima.

Kakor režim tako se tudi dejansko izmer- jene mesečne ter letne vsote padavin od leta do leta spreminjajo in daleč odstopajo od na- vedenih povprečkov. Kako silovito je to odstopanje, nam prikazuje spodnja tabela maksimalnih in minimalnih ekstremov:

Maksimalne in minimalne mesečne vsote padavin v Idriji

1925—1940	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Let.	zima	pom.	pol.	jes.
maksimalne	466	415	509	292	295	379	264	273	399	573	463	459	2969	980	755	791	1377
minimalne	24	11	4	42	70	22	19	30	53	74	129	20	1436	177	213	232	436

Seveda pa so izven obravnavane opazo- valne dobe (1925—1940) nastopili še bolj ekstremni primeri. Tako so doslej znano naj- večjo letno vsoto padavin izmerili leta 1901 in sicer 3032 mm, nato leta 1937 2969 mm. Najmanjšo letno vsoto pa beleži leto 1908 z 976 mm ter leto 1929 s 1436 mm padavin. Glede mesečnih ekstremov je bila doslej zabe- ležena največja mesečna množina padavin oktobra 1889. leta, ko je padlo 760 mm, nato oktobra 1895. leta s 751 mm ter novembra 1923. leta s 728 mm. Najmanjšo mesečno koli- čino padavin pa so zaznamovali v februarju 1949. leta in to 0,4 mm, nato v februarju 1891. leta 1 mm ter v marcu 1907. leta 2 mm.

Razen večje množine padavin izkazuje Idrija tudi večje število dni s padavinami kot Ljubljana. Ker pa ni na razpolago podatkov o padavinskih dnevih, obravnavam ločeno dneve z dežjem ter dneve s sneženjem. V 14-letni opazovalni dobi 1928—1941 je bilo v

Idriji povprečno 150 deževnih dni v letu, od tega največ v jeseni (44,6) in pomladi (42,4), najmanj pa pozimi (22,9) ter poleti (40,4).

Od posameznih mesecev izkazuje največ deževnih dni maj (17,8), temu šele sledita november (16,9) in oktober (15,7). Vsi ti me- seci imajo torej več kot polovico dni dežev- nih. Toda oktobrski dež je izdatnejši, saj je vsota padavin večja kot v novembru, pred- vsem pa znatno večja kot v maju. Dokaj viso- ko število dni z dežjem se uveljavlja tudi v zgodnjem poletju, predvsem v mesecu juniju (14,9), ki ima še skoraj polovico dni dežev- nih, pa tudi v juliju (13,0) in avgustu (12,5). Vse to nam pove, da povprečno vzeto, v po- letju le pogostokrat dežuje, toda poletno deževje je prav tako manj izdatno od jesen- skega. Najmanjše število deževnih dni nasto- pa v februarju (6,6), januarju (7,5) in decem- bru (8,8), ker je pripisovati suhi zimi, pa tudi dejstvu, da se v tem letnem času močno uve- ljavljajo snežne padavine.

Število dni z dežjem

1928—1941	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	7,5	6,6	10,8	13,8	17,8	14,9	13,0	12,5	12,0	15,7	16,9	8,8	150,4

Največ padavin pade iz stratne oblačnosti v obliki mirnega deževja, vendar so pogosti tudi primeri hudih nalivov. Spomladi se praviloma uveljavlja bolj mirno in pohlevno deževje. Prav tako se v jeseni uveljavlja mirno, toda dolgotrajno deževje, ki se večkrat stopnjuje do hudih nalivov in je zato tudi bolj intenzivno (izdatno) od pomladanskega. Nasprotno temu pa pade poleti dež večinoma v obliki kratkih ploh in nalivov. Pogoste poletne plohe povzročajo predvsem lokalne ali pa velike frontalne nevihte. Ob takih prilikah se zgodi, da preseže dnevna vsota 100 ali celo 200 mm padavin, pa tudi primer, ko je v enem samem dnevu padlo 240 mm (4. IX. 1926), v eni sami uri pa 53,5 mm padavin. Sicer pa so v Idriji nalivi kaj pogost pojav. Najbolj številne so 10—20 minut trajajoče plohe. V tem času pogosto pade 20—30 mm dežja, tako da doseže intenziteta padavin 1,22 mm v minuti. Kratkotrajni nalivi brez presledkov pa kažejo še večjo intenziteto. Pogosti so tudi daljši nalivi, ko v eni uri pade do 54, v 3—4 urah pa 60 in več mm padavin. Predvsem pa je značilno za Idrijo večurno in celodnevno močno deževje, ki po intenziteti znatno prekaša tako deževje v Ljubljani. Tako je mno-

žina padavin, ki je padla v 9 ur in 30 minut trajajočem deževju 18. VI. 1925. leta, dosegla 209,2 mm, kar ustreza srednji intenziteti 22 mm v uri.

Velike plohe in nalivi so običajno vezani na hude nevihte z bliskanjem in grmenjem. Pri tem gre tako za lokalne nevihte, ki nastopajo poleti v popoldanskih ali zgodnjih večernih urah, kakor za velike nevihte ob prehodu ciklonske fronte (predvsem mrzle fronte) čez naše kraje. V 17-letni opazovalni dobi 1887 do 1903 je bilo v Idriji na leto povprečno 28 dni z nevihto oziroma nekaj manj kot v Ljubljani ali Gorici.

Od tega odpade 17,5 dni ali več kot 62 % na poletje, ostalo pa v glavnem na zgodnjo jesen (18,7 %) in pozno pomlad (17,2 %). Pozimi so nevihte zelo redek pojav. V obravnavani opazovalni dobi meseca januarja sploh niso nastopile. Pač pa se začno uveljavljati meseca maja (3,1 dni), nakar so vse bolj pogoste v juniju (5,7) ter zlasti v juliju (7,8), ki izkazuje maksimalno število dni z nevihto. V avgustu je neviht že znatno manj (4,0), še manj pa jih je v septembru in posebno v oktobru, ko se praviloma prenehajo uveljavljati.

Število dni z nevihto

1887—1903	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	—	0,2	0,8	0,9	3,1	5,7	7,8	4,0	2,9	1,8	0,5	0,2	27,9

Nevihtam se radi pridružita tudi toča in sodra. Toča je sicer bolj redek pojav, pogostejša je sodra. V 8-letnem povprečju 1948 do 1955 oziroma 6-letnem povprečju 1948 do 1953 ima Idrija na leto 1,8 dni s točo ter 3,3 dni s sodro. Pri tem je značilno, da nastopa toča predvsem v poletju, pravzaprav le od meseca maja do vključno septembra, medtem ko se sodra pojavlja vse leto, celo v zimskih mesecih.

Velik del padavin v Idriji pade v zimski polovici leta v obliki snega. Sneg lahko pade že dokaj zgodaj v jeseni in prav tako še pozno spomladi. V 14-letni opazovalni dobi

1928—1941 znaša srednje število dni s snežnimi padavinami 25, kar je približno toliko kot v Ljubljani. Največ takih dni je v decembru (5,9) in januarju (5,8), nekoliko manj pa v februarju (4,6) ter marcu (3,4).

V aprilu ter prav tako oktobru in novembru sneži bolj poredkoma, povprečno le 1—2 dni v mesecu, tako da je sneg v tem času že bolj redek. Neznaten je pojav dni s sneženjem v mesecu septembru (0,6 dni) ter v starejši opazovalni dobi (1887—1904) celo v maju (0,5 dni). Pri tem pa je značilno, da tudi v zimskih mesecih vedno dežuje in je v povprečju celo več dni z dežjem kot s snegom.

Število dni s sneženjem

1928—1941	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	5,8	4,6	3,4	1,4					0,6	1,5	1,8	5,9	24,9

V opazovalni dobi 1925—1940, s presledkom zime 1926/27, za katero ni podatkov, je zapadel sneg najbolj zgodaj 24. septembra (1928. leta), medtem ko velja za srednji dan, ko prvič sneži, 6. november. Za zadnji srednji dan s snežnimi padavinami velja v Idriji 4. april, dejansko pa je zadnji pomladanski sneg padel 23. aprila (1929. leta). Izven opazovalne dobe pa je znan primer iz 1955. leta, ko je zadnjič snežilo celo 19. maja. Da sneg v maju ni tako edinstven pojav, nam kažejo tudi podatki iz opazovalne dobe 1887—1904. V tem času je 8 krat ali skoraj vsako drugo leto snežilo še v mesecu maju. Tako so v skrajnem primeru v Idriji brez snežnih padavin le trije poletni meseci, ker obstoji možnost sneženja od srede septembra pa do srede maja. Seveda se glede snega posamezna leta zelo razlikujejo. Včasih pade sneg bolj zgodaj, včasih pa se pred koncem decembra ali celo do januarja (leta 1900) sploh ne pojavi. Podobno temu lahko sneži zadnjikrat že konec februarja (leta 1948) ali pa, kot smo že videli, šele sredi maja.

Podatki o povprečnem trajanju snežne odeje iz 7-letne opazovalne dobe 1949—1955 nam kažejo, da so tla v Idriji prekrita s snegom okoli 60 dni na leto.

Vendar se snežna odeja praviloma uveljavlja štiri mesece in to od decembra do vključno marca. Seveda pa so vmes dnevi, ko sneg skopni, zato je tudi število dni s snežno odejo znatno manjše (približno za polovico). Največ dni leži sneg v januarju (20,9) ter februarju (16,4); povprečno okoli $\frac{2}{3}$ meseca, nekoliko manj pa v decembru (10,6) in marcu (10,1); povprečno okoli $\frac{1}{3}$ meseca. Izven tega časa se sneg le redko obdrži: v novembru povprečno 1,6, oktobru 0,7 ter aprilu 0,3 dni, tako da ne moremo govoriti o kakšni trajnejši snežni odeji. Seveda se v izjemnih primerih, in to najpogosteje v novembru, lahko obdrži tudi delj časa. Pri vsem tem pa je razumljivo, da sneg skopni znatno prej po prisojnih in soncu eksponiranih pobočjih kot v globokih grapah ter nasploh osojnih in senčnih legah.

Število dni s snežno odejo

1949—1955	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Letno
Idrija	20,9	16,4	10,1	0,3						0,7	1,6	10,6	60,6

Podatki o debelini snežne odeje obstojijo žal le za nekaj zadnjih let (1953—1955), tako da jih ne moremo s pridom uporabljati. Navedena se sicer, da v Idriji debelina snežne odeje doseže vsako leto povprečno 35 do 50 cm. Toda kot so na eni strani zime, ko zapade le malo snega, tako so na drugi strani precej pogoste zime, ko je padlo zelo veliko snega.

V takih primerih debelina snežne odeje preseže 100 cm, kot je bil to primer v marcu 1955. ali v februarju 1952. leta. V prvem primeru je debelina snega dosegla 106 cm, v drugem pa celo 201 cm, (15. 2. 1952), kar predstavlja največjo (maksimalno) doslej zabeleženo debelino snežne odeje.

Literatura in viri

- Jahrbücher der Zentral — Anstalt für Meteorologie Wien; letniki 1886 do 1914.
- Ufficio Idrografico del Magistrato alle acque. Bollettino mensile. Venezia; letniki 1923 do 1941.
- Uprava hidrometeorološke službe LRS: Letno poročilo meteorološke službe za leto 1954.
- Uprava hidrometeorološke službe LRS: Mesečna poročila meteorološke službe; številka 1 do 12 za leto 1955, številka 1 in 2 za leto 1956.
- Arhiv Uprave hidrometeorološke službe LRS Ljubljana.
- O. Reya: Padavinska karta Slovenije. Ljubljana 1946.
- D. Furlan: Nova padavinska karta Slovenije. Geografski vestnik 1953.
- V. Manohin: Kratek pregled temperatur in pa-

- davin v Ljubljani v 100-letni opazovalni dobi 1851—1950. Geografski vestnik 1952.
- O. Reya: Maksimalne intenzitete padavin v Slovenskem Primorju. Geografski vestnik 1948.
- V. Malovrh: Intenziteta padavin v Idriji in okolici. Tipkani rokopis.
- OLO Idrija: Gospodarski opis okraja Idrija. Tipkani rokopis.
- D. Udovič: Direktivna osnova za novo regulacijo mesta Idrija. Tipkani rokopis.
- Zavod za urbanizem in komunalno tehniko: Urbanistični plan Idrije. Tipkani rokopis.
- Zavod za urbanizem in komunalno tehniko: Projekt št. 155/1. Karta opoldanskih senc 23. XII.
- Podatki Gozdne uprave Idrija.
- Podatki opazovalca L. Kavčiča.
- Podatki in navedbe posameznikov (zbrani na terenu) ter lastna zapažanja.

PROBLEMI NAŠEGA MUZEJA

Iz podatkov rudniškega arhiva je mogoče razbrati, da se je prva misel o ustanovitvi muzeja v Idriji porodila že v letu 1822, pa ni našla razumevanja pri oblasti na Dunaju. V letu 1911 je obstajala pri rudniku manjša zbirka muzejskih predmetov, ki bi bila lahko služila za osnovo bodočemu muzeju. Vojna doba prav gotovo ni bila naklonjena razvoju muzeja, italijanski okupator pa je z muzejskimi predmeti raje bogatil svoje zbirke v notranjosti države. Restitucijska komisija je dobila nekaj konkretnih podatkov o muzejskih predmetih, ki so bili odpeljani iz Idrije, žal pa nam še ni bil vrnjen do danes niti en predmet.

Kmalu po osvoboditvi je ponovno oživila misel o ustanovitvi muzeja v našem mestu, ki je dobila svojo konkretizacijo na prvi seji »pripravljalnega odbora za ustanovitev idrijskega muzeja« dne 26. junija 1950 v gimnazijski zbornici. Za predsednika odbora je bil izvoljen Janko Trošt, za tajnika pa Srečko Logar. Odbor je pripravil vse potrebno za širši sestanek, ki so se ga udeležili tudi predstavniki osrednjih organizacij iz Ljubljane in je bil 8. maja 1951 prav tako v gimnazijski zbornici. Takrat je bil ustanovljen »Muzejski odbor«. Ta datum moramo šteti kot rojstni dan našega muzeja. Priznati moramo, da je muzejska misel našla polno razumevanje pri oblasteh in med prebivalstvom, posebno pa še pri našem rudniku, ki je dal muzeju tudi osnovo s stroji, ki mu jih je prepustil po izločitvi iz obratovanja na osnovi odločbe Sveta za industrijo LRS z dne 21. VII. 1952. Sprva je bil določen za muzejske zbirke stari rudniški magazin iz Terezijanske dobe, pozneje pa je občina prepustila muzeju rudniški grad »Gewerkenek«, katerega začetki gradnje segajo v leto 1522 in ki bi v bodočnosti ne mogel več služiti niti za urade niti za stanovanja kljub temu, da je še zelo dobro ohranjen. Dne 21. januarja 1953 je OLO Tolmin izdal odločbo, da se muzej organizira kot ustanova s samostojnim finansiranjem z nazivom »Mestni muzej Idrija« ter je dobil tudi svoja pravila. Naš muzej je tako dobil svojo pravno in materialno osnovo za uspešen razvoj. Mnogo kritike je že bilo na račun dejstva, da je naš muzej edini, ki je organiziran kot ustanova s samostojnim finansiranjem, vendar moramo ugotoviti, da se je v danih okoliščinah ta oblika izkazala kot zelo dobra, ker ima tako ustanova večjo možnost, da tudi sama doprinese svoj delež k nadaljnjemu razvoju ter vsaj delno razbremeni občinski proračun. Menim, da je vsekakor treba obdržati tisto obliko, ki se v praksi pokaže dobra in

bi bilo vsako spreminjanje organizacijske oblike iz birokratskih razlogov nekoristno ali pa celo škodljivo. Ne moremo torej soglašati z mnenjem Sveta za prosveto in kulturo OLO Gorica, ki je na eni izmed zadnjih sej ugotovil, da je »sploh nemogoče, da je muzej ustanova s samostojnim finansiranjem, ker je to edini primer v Sloveniji«. Isti organ je tudi nepravilno razumel naš namen, naj bi se muzej organiziral kot oddelek Tehniškega muzeja Slovenije v Ljubljani. Naš muzej ima lokalni značaj in bo moral imeti vse oddelke, če bo hotel pravilno prikazati razvoj in življenje našega mesta. Kot oddelek Tehniškega muzeja Slovenije naj bi organizirali samo strojni oddelek našega muzeja, ki ima republiški pomen in ki bi edino tako lahko dobil možnost za ohranitev starih strojnih objektov, ki bodo sicer propadli zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. To vprašanje pa bo mogoče rešiti šele po širšem sestanku, ki ga bo jeseni sklical Svet za prosveto in kulturo LRS. Tu imamo opravka z več kot 200 tonami železja, večinoma litine, kar predstavlja kakih 5 milijonov reprodukcijskega materiala, za katerega bi bila potrebna gradnja strojnice, ki bi stala kakih 30 milijonov! Rešitev teh zgodovinskih strojev pa ne dopušča več nikakega odlašanja. Po sredi je seveda tudi vprašanje naše kulturnosti, ki ga niti občina niti okraj ne moreta rešiti sama.

Osnovni načrt nadaljnega razvoja je napravljen oziroma se nam je vsilil sam. Lansko leto smo odprli javnosti prvi oddelek z geološko-mineraloško zbirko, ki se letos še dopolnjuje in ki z reliefom prikazuje naše zemljepisno področje in njegov razvoj preko geoloških dob. Vmes se nam je vrnil kraški oddelek, ki je nastal na osnovi zelo plodnega sodelovanja našega muzeja z Inštitutom za raziskavanje krasa v Postojni in ki bo lahko pokazal nekaj naših izrednih prirodnih zanimivosti. Sledi rudniška mineraloška zbirka, ki bo prikazala oruđeno področje. Ta dva oddelka sedaj urejamo in bosta do konca leta odprta, če le ne bodo nastopile kake nepredvidene zapreke.

Sledili bodo rudniški oddelki, ki bodo prikazali razvoj rudnika ter njegove pridelovalne naprave od najstarejših časov do danes. Tudi za te oddelke je zbranega že mnogo razstavnega materiala.

Časovno skoraj vzporedno z razvojem rudnika pa bo treba prikazati tudi razvoj gozdarstva, ki ima v Idriji najstarejšo tradicijo; vsilil ji jo je rudnik, ki je skozi stoletja rabil ogromne količine lesa, kar je kmalu zahtevalo sistematično izkoriščanje in gojenje goz-

MESTNI MUZEJ: DEL RUDNIŠKE ZBIRKE

Foto prof. L. Canžek

dov. Posebna zanimivost tega oddelka bodo klavže, ki so se prav v idrijskem predelu izredno dobro ohranile in predstavljajo danes zanimivo tehnično redkost, o kateri je Tehniški muzej Slovenije izdal posebno knjigo izpod peresa inž. Stanislava Mazija.

Biološki oddelek bo lahko črpal mnogo poučnega iz zoološkega in botaničnega bogastva idrijske okolice, saj je bila Idrija pred dvema stoletjema klasična zemlja slovenske biologije, kar je žal šlo v pozabo. Na tem področju bomo morali nadoknaditi mnogo zamujenega.

Etnografski oddelek bo lahko črpal mnoge zanimivosti iz posebnosti idrijske rudarske hiše, ki se vedno bolj oblikuje kot poseben tip. Vanj bo treba vključiti tudi idrijsko čipkarstvo, ki je v preteklosti odigravalo važno ekonomsko vlogo in jo odigrava še danes, ko se njegov brutto produkt skoraj približuje stotemu milijonu na leto.

Razvoj mestnega naselja je narekoval rudnik in predstavlja neraziskano področje, ki mu je dala svojstveno obeležje stisnjenost v kotlini, kar bo zopet treba prikazati v posebnem oddelku.

Tudi na področju ljudske kulture je Idrija nekoč pomenila mnogo več kot pomeni danes. Združeno z družbenim razvojem, društvenim in političnim življenjem v mestu bomo tu dobili več oddelkov, od katerih je za sedaj urejena samo Pirnatova soba.

In naposled oddelk NOB. Tu stopajo v ospredje trije oddelki: splošni oddelek, ki naj prikaže razvoj borb v celoti, bolnišnica Pavla, ki je bila po vojni uničena in jo bo

treba ohraniti vsaj s prikazom terena in njenih zanimivih objektov. Posebej bo treba prikazati tudi tiskarno Slovenijo, ki je danes sicer še ohranjena kot zgodovinski objekt pod Vojščico v težko dostopnem kraju, a skoraj nima obiskovalcev.

Tu smo navedli samo glavne oddelke, ki jim bo treba priključiti še nekatere stranske, za katere se tudi že zbira material.

Grad je danes še zaseden od raznih strank in uradov, ker morajo živi ljudje imeti prednost pred mrtvimi predmeti. Računati pa smemo na omiljenje stanovanjske stiske in na izpraznitev prostorov. Takrat šele bo naš muzej lahko zaživel.

Vse navedeno muzejsko delo pa je tesno povezano s študijem. To pa nam nujno vsiljuje ugotovitev, da se tak pokrajinski muzej, kakršen je naš, ne more omejevati samo na ozko muzejsko konservatorsko in razstavljalno delo, ampak mora nujno postati nekako študijsko središče, kjer bodo našli oporo vsi tisti, ki jim je pri srcu znanstveno delo, ali če hočete, postati mora nekaka »lokalna akademija«, ki bo lahko mnogo pomagala tudi našim centralnim ustanovam, še več pa lokalnim organom. V neki meri se to tudi že dogaja. Danes se mnogo govori in piše o ukinitvi raznih lokalnih muzejev, ker preveč bremenijo proračune. Menim pa, da če bomo znali dati našim ustanovam pravo poslanstvo in širino, bo mnogo lažje reševati tudi finančno vprašanje. Najlepši primer imamo v našem sodelovanju z Inštitutom za raziskovanje krasa v Postojni, ki smo ga že spredaj omenili. Kdo naj bi pri nas posvetil temu vprašanju neko pažnjo? Tudi nam so očitali, da je to nekam »čudno muzejsko delo« ali da to sploh ne spada v naš muzej. In vendar je s tem sodelovanjem naš muzej pridobil nov oddelek, korist pa bo imela tudi skupnost. Ali je morda res potrebno, da se gremo formaliste tam, kjer lahko napravimo nekaj koristnega? Mislimo, da si moramo takega sodelovanja želeli tudi z drugimi znanstvenimi ustanovami, čeprav bomo pri tem nekoliko prestopili bregove strogega muzejskega dela.

In slednjič naj navedem še tri probleme našega muzeja:

Naš muzej si je ustvaril majhno in skromno konservatorsko delavnico, kakršno mu dopušča sedanja organizacijska oblika. Tu so dane možnosti, da bi se ta delavnica razvila v obrat, ki bi se morda počasi osamosvojil in bi lahko zaposlil tudi nekaj delovne sile. Idriji, ki se ne bo mogla nadalje razvijati samo ob stagnirajočem rudniku, pa so taki in podobni obrati nujno potrebni.

V muzej je danes vključen tudi zarodek študijske knjižnice, za katero je zbranih že mnogo knjig. Prej ali slej bo treba to dejav-

nost izločiti ter jo iz gospodarskih razlogov priključiti javni knjižnici, kjer bo administracija olajšana. Z razvojem naše višje gimnazije postaja ta problem iz leta v leto bolj pereč.

Zaradi pomanjkanja sodelavcev je pri muzeju potisnjena daleč v ozadje arhivska dejavnost, ki bo morala ostati v okviru muzeja. Za sedaj smo našli prostore samo za rudniški arhiv. Nujnost pa nam narekuje, da

v gradu koncentriramo vse naše arhive ter jih tako uredimo, da bodo lahko služili svojemu namenu.

Našemu muzeju manjka sodelavcev. Za stalne namestitve prav gotovo ne bomo imeli še tako hitro finančnih sredstev, zato pa je nujno, da k sodelovanju privabimo vse naše izobražence in znanstvenike, ki bodo tu našli zelo široka področja za svoje znanstveno delo.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR IDRİJA

Na podlagi 1. in 2. člena temeljnega zakona o občinski dokladi in o posebnem krajevnem prispevku (Uradni list FLRJ, šte. 19/55) Zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o občinski dokladi in posebnem krajevnem prispevku (Uradni list FLRJ, šte. 19-241/57) ter 1. in 2. razdelka XII. poglavja zveznega družbenega plana za leto 1957 (Uradni list FLRJ, šte. 54-693/56) je Občinski ljudski odbor Idrija na seji dne 28. 6. 1957 sprejel

O D L O K O OBČINSKI DOKLADI

na dohodke od kmetijstva, samostojnih poklicev in premoženja za leto 1957

A. Splošne določbe

1. člen

V letu 1957 se na območju Občinskega ljudskega odbora Idrija pobira občinska doklada na dohodke od kmetijstva, samostojnih poklicev in premoženja.

2. člen

Občinska doklada, predpisana s tem odlokom, je dohodek proračuna Občinskega ljudskega odbora Idrija (Občinskega proračuna) in dohodek občinskega investicijskega sklada.

3. člen

Občinska doklada se odmerja samo v denarju kot dohodnina in hkrati z njo.

4. člen

Določbe uredbe o dohodnini (Uradni list FLRJ, šte. 18/66) in Uredbe o prisilni izterjavi davkov in drugih proračunskih dohodkov (Uradni list FLRJ, šte. 33/53) se uporabljajo tudi za odmero in pobiranje občinske doklade.

5. člen

Davčne olajšave, predpisane z Uredbo o dohodnini za dohodnino, veljajo tudi za občinsko doklado.

B. Stopnje občinske doklade

6. člen

Zavezanci dohodnine od kmetijstva plačujejo občinsko doklado po katastrskem dohodku. Stopnja znaša 8% tega dohodka.

7. člen

Zavezanci dohodnine od samostojnih poklicev in premoženja, razen zavezancev za davek od dohodkov iz dopolnilnega delovnega razmerja in od honorarnega dela, plačujejo občinsko doklado po davčni osnovi, ki je podlaga za odmero dohodnine od samostojnih poklicev in premoženja.

Stopnja znaša 8% tega dohodka.

8. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi na oglasnih deskah Občinskega ljudskega odbora, uporablja pa se od 1. januarja 1957 dalje. Štev. 05/1-33/17-P/r

Idrija, dne 18. junija 1957

Predsednik:
Lado Božič, l. r.

Na podlagi 2. točke 24. člena statuta občine Idrija, 9. člena uredbe o ureditvi in opravljanju dimnikarske službe (Uradni l. LRS, št. 21-116/50), 4. točke odločbe o državnih organih, ki smejo predpisovati cene in tarife (Uradni list FLRJ, šte. 39-486/52), 3. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških (Uradni list FLRJ, šte. 58/55) je Občinski ljudski odbor Idrija na svoji seji dne 17. VII. 1957 sprejel

O D L O K O NAJVIŠJI TARIFI ZA DIMNIKARSKÉ STORITVE V OBČINI IDRİJA

1. člen

Na območju občine Idrija se predpisuje tale največja tarifa, po kateri lahko dimnikarji določajo cene za vse vrste dimnikarskih storitev:

1. odprto kuhinjsko ognjišče din 40.—
2. kmečka kuhinja z dvojnimi stropom din 70.—
3. dimni plašči din 20.—
4. plezalni dimnik:
 - a) v pritlični hiši din 20.—
 - b) v hiši z več nadstropji, za vsako nadaljnje nadstropje ali medstropje din 10.—
5. ruski ali valjasti dimniki:
 - a) v pritlični hiši do 3 dimnikov po din 15.—
 - b) za vsako nadaljnje nadstropje ali medstropje din 4.—
6. dimna cev:
 - a) do 2 m din 10.—
 - b) za vsako nadaljnji meter din 5.—
7. dimnik centralne ogrevalne naprave ali pekovske parne peči:
 - a) do vstevši I. nadstropja din 50.—
 - b) za vsako nadaljnje nadstropje ali medstropje din 12.—
8. dimniki od etažnih peči, gostinski in zavodski štedilniki:
 - a) od I. nadstropja din 20.—
 - b) za vsako nadaljnje nadstropje ali medstropje din 5.—
9. kanal centralne ogrevalne naprave ali pekovske peči:
 - a) mali do 5 metrov din 40.—
 - b) veliki nad 5 metrov din 80.—
10. štedilniki, vstevši dimno cev do 1 metra:
 - a) z eno pečico in kotličem din 30.—
 - b) z dvema pečicama in kotličem din 40.—
11. štedilniki v gostinskih obratih in zavodih:
 - a) navadni v malem gostinskem obratu din 45.—
 - b) mizni prosto stoječi z nadstavkom din 50.—
 - c) isti veliki din 100.—
 - d) kanal pri zavodskih, gostinskih in podobnih obratih nad 1 meter do metra din 10.—
12. ogrevalec vode (bojler) din 15.—
13. grelci vode din 20.—
14. pralni kotel z dimnovodom din 15.—
15. običajna železna peč s cevjo do 2 metra din 20.—

16. peč sistema LUTZ ali podobno:
- a) brez pečice din 20.—
 - b) z eno pečico din 30.—
 - c) z dvema pečicama din 35.—
 - d) izredno velika din 50.—
 - e) kopalna peč (do 1 metra dim-
ne cevi) din 25.—
 - f) slaščičarska peč din 70.—
17. pekovska peč, navadna z duški din 50.—
18. pekovska parna peč:
- a) z eno etažo din 100.—
 - b) z dvema ali več etažami din 150.—
19. etažna peč za centralno kurjavo din 45.—
20. centralne ogrevalne naprave:
- a) do 8 m² ogrevalne površine do
vključno 8 členov din 70.—
 - b) do 12 m² ogrevalne površine
do vključno 14 členov din 135.—
 - c) nad 12 m² ogrevalne površine
nad 14 členov din 170.—
21. za izžiganje dimnikov se storitev
računa na podlagi porabljenega
časa in materiala
22. pregled in izstruganje dimnikov
v novih in adaptiranih stavbah:
- a) v pritlični hiši do 4 dimnikov,
po komadah din 50.—
 - b) za vsako nadaljnje nadstropje
ali medstropje po komadu din 10.—
 - c) v pritlični hiši z več kot 4
dimniki po komadu din 40.—
 - č) za vsako nadaljnje nadstropje
ali medstropje po komadu din 10.—

2. člen

Za drugi pregled in izstruganje dimnikov v novih in adaptiranih stavbah sme dimnikar zaračunati tarifo iz točke 22 od a) do č) le 50 %, za tretji pregled pa 25 % od določene tarife.

3. člen

Za dimnikarska dela, ki so združena s posebno nevarnim delom ali ki ga dimnikarji opravljajo po posebnem naročilu strank (zadnji odstavek 3. člena odredbe o obveznem ometanju kurilnih naprav iz Uradnega lista LRS, št. 11-85-8), se sme zaračunati največ 20 % pribitka k tarifi iz člena 1 tega odloka.

Za vsa dimnikarska dela, ki se opravljajo po naročilu ali nujnih primerih ob nedeljah in praznikih ter v nočnem času, se sme zaračunati največ 50 % pribitka k tarifi iz člena 1 tega odloka.

Za nočni čas se šteje čas od 22. do 6. ure.

4. člen

Čiščenje ometanih objektov se mora obvezno opravljati mesečno. Izjemoma se čisti samo od 1. oktobra do 30. aprila vsakega leta le strankam, ki uporabljajo v poletnem času električne in plinske kuhalnike.

Za kontrolni pregled štedilnikov in peči v gospodinjstvu, brez čiščenja, ki ga mora dimnikar opravljati, se zaračuna 25 % od celotne tarife.

5. člen

Za dimnikarska dela, ki niso všteta v členu 1 tega odloka, na primer: čiščenje tovarniških dimnikov, parnih kotlov, velikih kanalov itd., se določi odškodnina po medsebojnem sporazumu na podlagi porabljenega časa za opravljeno delo.

6. člen

Dimnikar je na zahtevo plačnika dimnikarskih storitev dolžan takoj po opravljenem delu izstaviti in izročiti račun z navedbo del, ki jih je opravil, ter tarifno postavko, po kateri je zaračunal pristojbino. Stranka je dolžna račun takoj poravnati.

Dimnikarju, ki po lastni krivdi ne opravi čiščenja, ne pripada plačilo, koristnik dimnikarskega objekta pa je dolžan plačati pristojbino po tarifi, če se izogne, da dimnikar ne more opraviti obveznega dimnikarskega dela.

7. člen

Dimnikar je opravičen za ometanje dimnikarskih objektov, navedenih v členu 1 tega odloka, zaračunati v svojem okolišu za 10 % višjo tarifo od tarife, navedene v členu 1 tega odloka, če je ometalni objekt nad dva do pet kilometrov oddaljen, za 20 %, če je ometalni objekt nad 5 do 10 km in za 30 %, če je ometalni objekt nad 10 km oddaljen od sedeža dimnikarskega obrata.

8. člen

Z denarno kaznijo do 3.000 din se kaznujejo:

1. Kdor se izogne, da dimnikar ne more opraviti dimnikarskega dela, če ni zoper kršitev določena višja kazen;

2. Dimnikar, če zaračuna storitve, ki jih ni opravil (razen, če se je stranka namenoma izognila), ali če zaračuna višjo tarifo, kot je predpisana s tem odlokom.

9. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi na oglasnih deskah Občinskega ljudskega odbora Idrija.

Štev. 02/1-33/22.

Idrija, dne 17. VII. 1957

Predsednik:

Lado Božič, l. r.

IZ ZAPISNIKOV SEJ OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA IDRIJA

XXI. seja, dne 18. VI. 1957

Sprejet je bil odlok o zaključnem računu proračuna občinskega ljudskega odbora za leto 1956. Dohodki in izdatki so bili doseženi: občinski predračun: dohodki din 86,519.724, izdatki din 81.086.142, presežek dohodkov nad izdatki din 5,533.312.— Po predračunih finančno samo-

stojnih zavodov: dohodki 38.013.899 din, izdatki 36,046.908 din, presežek dohodkov nad izdatki 1.966.991 din. Po predračunih posebnih skladov dohodki: dohodki 13,429.934 din, izdatki 4,308.442 din. Presežek dohodkov nad izdatki 9,121.462 din. Ob sprejemu zaključnega računa je ljudski odbor Zdravstvenemu domu Idrija priporočil, da

iz svojih skladov prispeva del sredstev za nabavo reševalnega avtomobila. Po upravnih organih je treba zagotoviti, da bodo finančno samostojni zavodi izvrševali svoje plane izdatkov v okviru odobrenih planov.

Ker so osnovna sredstva pri Mestnem muzeju Idrija nepravilno ocenjena, jih mora posebna komisija ponovno oceniti in določiti dejansko vrednost.

Na predlog zbora volivcev v Krnicah je občinski ljudski odbor sprejel odlok o uvedbi krajevnega prispevka za gradnjo ceste Krnice — Spodnja Kanomlja. Ta posebni prispevek prebivalcev v Krnicah bo znašal 594 delovnih ur ali 257.000 din.

Občinski ljudski odbor je sprejel spremembo pravil kreditnega sklada za zidanje stanovanjskih hiš in jih je izdal v prečiščenem besedilu.

Komunalnemu podjetju Idrija se je dovolila dopolnitev in razširitev posebnega predmeta poslovanja še na naslednje stroke:

- a) izdelava vseh vrst mizarskih izdelkov, *
- b) vodovodna instalaterska dela,
- c) ključavničarska dela,
- d) kleparska dela.

Usluge navedenih strok sme podjetje vršiti za vse fizične in pravne osebe.

Gospodarski poslovni zvezi v Tolminu se je dovolila ustanovitev obratne poslovne enote v Idriji z naslednjim poslovnim predmetom:

a) nabava in prodaja vseh vrst kmetijskih pridelkov na drobno in na debelo, nabava, vskladiščenje in prodaja semenskega blaga, krme in močnih krmil;

b) nabava in prodaja gradbenega materiala, cementa, apna, zidne in strešne opeke, betonskega in drugega železa;

c) nabava in prodaja reprodukcijskega materiala, vseh vrst umetnih gnojil in škropil, orodja za škropljenje, kmetijskih strojev in orodja;

d) odkup in prodaja klavne in plemenske živine. Promet z živino vrši v živem in zaklanem stanju na debelo in drobno;

e) nakup in prodaja lesa ter lesnih sortimentov. To poslovanje bo obrat opravljal do 31. decembra 1957 ali do ustanovitve Poslovne zveze v Idriji;

f) prodaja mesa in mesnih izdelkov v mesnici.

Da bo rudniku omogočeno odškodovati prizadete lastnike zemljišča, ki so v varnostnem pasu novo zgrajene žičnice, mu je bila dodeljena parcela št. 1359/1, vpisana v vl. št. 481 k. o. Idrija

Tovarni pohištva »22. julij« Idrija se dodeli iz sklada splošnega ljudskega premoženja del parc. št. 791 k. o. Idrija, na kateri bodo gradili stanovanjsko hišo.

Spodaj navedenim prosilcem se dodeljuje zemljišče v brezplačno uporabo za nedoločen čas; na zemljišču bodo gradili stanovanjske hiše:

1. Kobalu Jožefu iz Idrije del parc. št. 632/1 k. o. Idrija,

2. Seljak Emiliji iz Idrije del parc. št. 1197/2 k. o. Idrija,

3. Novaku Jožefu iz Otaleža del. parc. št. 1984/1, m² 85, k. o. Otalež.

Na podlagi javno izvedene licitacije se proda edinemu kupcu Rudolfu Ivanu iz Lomov št. 5 hlev (sedaj stanovanjska hiša) za 227.500 din. obenem se mu dodeljuje v brezplačno uživanje za nedoločen čas stavbna parc. št. 13 L k. o. Lome.

Imenovanja:

Daje se pritrditev na imenovanje tov. Hladnika Franca iz Idrije za pomočnika upravnika Zdravstvenega doma Idrija.

Za člane upravnega odbora Bolnice za duševne bolezni Idrija se imenujejo:

Strnad Stane, Jereb Viktor, Mažgon Zinka in Pirc Janko, vsi iz Idrije.

Za člane komisije za ocenitev hiš splošnega ljudskega premoženja se imenujejo naslednji člani:

Treven Karol, predsednik; člani: Svetličič Rajko in Dolenc Janez.

XXII. seja, dne 17. VII. 1957.

Sprejet je bil družbeni plan občine Idrija za leto 1957 s pripombo, da je treba pavšalizirati tudi Remontne delavnice v Idriji.

Sprejet je bil proračun Občinskega ljudskega odbora Idrija (občinski proračun) z dohodki 110.500.000 din in ravno toliko izdatki.

Najeto je bilo posojilo v višini 2.213.000 din iz občinskega investicijskega sklada, da bi uredili kanalizacijo v ulici Staneta Rozmana.

Najeto je bilo posojilo v višini 1.400.000 din iz občinskega investicijskega sklada za finansiranje del vodovoda na zajetjih Planinka, Grajska, Česnica in Klemenka.

Podjetju »Vino« Idrija se odobri jamstvo za najetje obratnega kredita pri Narodni banki Idrija do višine 5.000.000 din.

Odobrena je bila kupoprodajna pogodba za nakup zemljišča od tov. Basile Marije iz Idrije, na katerem se bo gradil rezervoar za vodovod. Zemljišče je bilo ocenjeno na 73.000 din in se bo odplačalo v mesečnih zneskih po 2.000 din v obliki podpore sinu Basile Antonu do konca šolskega leta 1957/58.

Najeto je bilo posojilo iz sklada za zidanje stanovanjskih hiš v višini 500.000 din za izplačilo škode, ki je bila povzročena tov. Mohoriču Matvezu z regulacijo Srebrničeve ulice.

Odbčinski ljudski odbor je za kritje izgube Obrtnemu podjetju »Predelava« Spodnja Idrija odobril 29.819 din.

Imenovanja:

Dr. Likar-Miklavčič Nesto (Erno) se imenuje za šolskega sanitarnega inšpektorja.

Š O L S T V O

UČNI USPEH V ŠOLSLEM LETU 1956-57

I. Osnovne šole (skupno)	87,6 %
Osnovna šola v Idriji	91,63 %
Osnovna šola v Črnem vrhu	77,44 %
Niže organizirane osnovne šole	87,37 %
Enooddelčnice (I.—VIII. r.)	88,11 %
Čekovnik	84 %
Dole	93,5 %
Gor. Kanomlja	100 %
Kanji dol	78,54 %
Krnice	85,7 %
Masore	85 %
Oblakov vrh	86,36 %
Travnik	86 %
Vrsnik	95 %
Zadlog (I.—IV. r.)	87 %
Dvoooddelčnice (I.—VIII. r.)	87,6 %
Gore	89,78 %
Godovič	92,31 %
Ledine	85,9 %
Otalež	88,11 %
Sr. Kanomlja	89,75 %
Šebrelje	84,19 %
Vojsko	79 %
Zavratec	86 %
Troooddelčna osn. šola (I.—VIII. r.)	
Sp. Idrija	86,4 %
II. Pomožna šola v Idriji	85,71 %
III. N. gimn. v Črnem vrhu (jun. rok)	52,3 %
IV. Nižja glasbena šola	78 %
V. Cipkarska šola	96 %
VI. Vajenska šola	86,77 %
VII. Gimnazija Jurija Vege	87,90 %

Naši novi diplomanti

Na ljubljanski univerzi sta letos diplomirala na pravni fakulteti Danilo Kertelj iz Idrije in Cveto Prelovec iz Sp. Idrije, ki sta nastopila službo pri Okrajnem ljudskem odboru Nova Gorica. Iskreno čestitamo!

Naše tekmovanje

Ze v prejšnjih letih so se mladinci in mladinke vseh aktivov vestno pripravljali na praznik rojstnega dneva tov. Tita. Na ta dan so bili po vseh večjih krajih festivali, kjer je mladina nastopala v športu in s kulturnimi prireditvami. Letos pa je CK LMS razpisal tromesečno tekmovanje, ki naj bi trajalo od 1. marca do 25. maja — Dneva mladosti, v katerega se je preimenoval praznik rojstnega dne našega voditelja. V tekmovanju smo sodelovali tudi mi.

Na sestanku vseh mladincev smo sestavili program za tekmovanje, ki je zajemalo poživitev ideološko-političnega dela, delovanje v društvih (pri nas MKUD), izboljšanje šolskih in razrednih skupnosti, okrepitev MO (administra-

tivno poslovanje, redno pobrana članarina), priprave proslav za 25. maj in pristop mladincev k delovnim akcijam.

Tekmovanje smo začeli s sestankom šolskega odbora, profsorskega zbora in mladinskega komiteja, kjer smo govorili o političnih in vzgojnih problemih med nami na gimnaziji. Obrnili smo se na celoten profsorski zbor s prošnjo, da bi bila predavanja učne snovi povezana z dejanskim življenjem, saj le tako znanje človeku v življenju koristi in le šola, v kateri preživimo svoja mladostna leta, nam lahko pokaže pravo pot, da si bomo znali ustvariti svoje mišljenje in svoj pogled na svet.

Ker se je delo v debatnem krožku odvijalo le v obliki pogovora, smo si sedaj vnaprej določili teme. Tako smo začeli študirati Leninove teorije o razvoju države in privatne lastnine.

V program za tekmovanje smo vključili več predavanj, ki naj bi nas seznanila z dogajanjem v svetu, nam razjasnila neznana vprašanja in nam tako izpopolnila znanje, ki nam ga šola ne more dati. Tako nam je tovariš okrajni sekretar ZK govoril o socialističnih silah v svetu. Tov. profesorica Bavdaževa pa nam je predavala o razvoju življenja. Namesto predavanja za mesec maj smo na debatnem krožku obširno razpravljali o konferenci delavskih svetov v Gorici, ki sta se je udeležila tudi dva naša mladince.

S pionirsko organizacijo imamo tesne stike. Pionirji sodelujejo skuono z mladinci v šahovskem in strelskem krožku. Njihovim sestankom prisostvuje vedno član našega komiteja in jim pomaga z nasveti. Budno spremljamo njihove načrte in jim vsestransko pomagamo.

Mladinske izkaznice smo podelili 27. aprila. Tako imajo sedaj vsi mladinci dokument o članstvu in se je s tem tudi sama MO okrepila. Po podelitvi smo si ogledali slovenski film »Trst«, še prej pa nam je tov. profesor Vršec govoril o zgodovinskem ozadju in političnem dogajanju, ki ga prikazuje ta film. Zvečer smo priredili intimno zabavo s plesom.

Razredne skupnosti so imele redno sestanke, na katerih so dijaki obravnavali socialne probleme posameznih dijakov, poskušali zboljšati učni uspeh razreda in poedincev, razpravljali so o odnosih med tovariši predavatelji in dijaki, skratka, zelo trezno so prikazali probleme, ki zadevajo posamezen razred, in jih tudi poskušali rešiti.

Kaj na šport? V mesecu marcu so se naši športniki pomerili z mladinci EGS iz Cerknega v odbojki in namiznem tenisu. Sredi aprila so nam ti obisk vrnili. Sedaj na je bilo tekmovanje bolj pestro, saj se je odbojki in namiznemu tenisu pridružila še lahka atletika. Ko smo se s tovariši iz Črnega vrha poslavljali, smo eni kot drugi želeli, da bi bilo več takih obiskov in srečanj. Da, zakaj bi ne obiskali drugih aktivov ter spoznavali tako njihovo delo in življenje? Tu pa se srečamo s težavo, ki je ni mogoče premostiti: prevoz, nimamo sredstev. Naj omenim le to, da se je šest naših športnikov ob srečanju v Cerknem odpeljalo tja le na štirikolesih.

Odigran je bil šahovski dvoboj med tovariši profesorji in dijaki. V dijaškem domu smo odigrali simultanko in turnir med zunanji dijaki ter gojenci. Tudi z gozdarji smo se srečali v šahu.

Med razredi smo tekmovali v odbojki. Naši strelci so se srečali s strelci gozdarske šole. Ti so potem priredili povratno srečanje in povabili naše mladince k sebi. Član naše strelske družine je zastopal krajno ekipo na republiškem tekmovalju. Skupaj s člani Partizana smo nastudirali bogat telovadni nastop.

Na tekmovalju v rokometu in odbojki je nastopila tudi naša ekipa.

Ko so prišli v Idrijo na ekskurzijo šestošolci iz Celja, smo jih lepo sprejeli in odigrali z njimi prijateljski tekmi v odbojki in namiznem tenisu.

Ker imamo na šoli majhen kinoprojektor, smo predvajali vsak teden učencem osnovne šole pravljичne filme in risanke. Gozdarjem smo vrteli razne poučne filme. Ne smemo pozabiti našega mladinskega kina, ki dela pod okriljem DPM. Mladinci sami predvajamo ob četrtkih sporazumno z idrijskim kino-podjetjem po en film za nas in pionirje. Ker so filmi zanimivi in je dvorana zmeraj polna, imamo skoraj vedno dve predstavi.

V tednu čistoče smo tekmovali med razredi. MKUD, ki vključuje folklorno grupo, pevski zbor in lutke (dramska skupina letos ni delala, ker nismo imeli režiserja), je vztrajno vadil v vsem šolskem letu in pokazal svoje uspehe ob praznovanju Dneva mladosti. Folklorna skupina je pred domačim občinstvom prestala »ognjeni krst« — upamo, da prav dobro in jim bo tako odprta pot na turnejo po Dolenjski. Pevski zbor je dal kvaliteten celovečerni koncert. Tudi lutkarji so razveselili najmlajše z dvema igricama.

Ker je občinski mladinski komite sestavil svoj program v počastitev Dneva mladosti, se je tudi naš aktiv temu programu odzval. V odbojgarskem turnirju za prehodni pokal sta nas zastopali A in B ekipi našega aktiva. Taborniki, planinci in člani Počitniške zveze so prižgali na večer pred rojstnim dnevom našega Maršala več kresov.

Prvi so tekmovali tudi v nošnji štafete okrog Idrije. Planinci in »ferjalci« so morali svoj izlet na Golake preložiti na poznejši čas, zaradi slabega vremena.

Ceprav nam je izvedbo parade mladosti delno preprečilo muhasto vreme, smo se je v polnem številu udeležili. Na slavnostni konferenci v počastitev rojstnega dne tov. Tita smo se pogovorili o uspehih tekmovalja, predvsem pa o brigadi, ki bo letos gradila nogometno igrišče v Idriji.

Mislim, da je v tem skupnem obrisu dovolj jasno prikazano naše izvenšolsko življenje in delovanje. V vsako najmanjšo prireditve, v vsak nastop je bilo vložena mnogo truda in požrtvovalnosti. Mirno lahko rečemo, da smo delali in se tudi zavedamo, da *delo vzgaja človeka!*

Jože Kravanja

Opomba uredništva: Mladinci so med okrajnimi srednješolskimi aktivimi dosegli prvo mesto. Za nagrado so prejeli popolno zbirko Izbranih Cankarjevih del.

PIONIRSKI ODRED NARODNEGA HEROJA JOŽETA MIHEVCA-RUDARJA NA GIMNAZIJI V IDRJI

Letos je imela naša organizacija v glavnem enake naloge kot prejšnja leta. Vendar smo si na naši prvi konferenci, na kateri smo si izbrali tudi nov štab, zadali tudi nove naloge. Sklenili smo namreč, da bomo navezali stike z okoliškimi pionirji, si dopisovali s svojimi vrstniki po

domovini ter se pri delu povezali tudi s pionirji na osnovni šoli in z mladinskim aktivom v višji gimnaziji. Vse to nam je tudi uspelo. V okviru »Tedna mladosti« smo se srečali s pionirji črnovrške gimnazije v Koševniku. Srečanje je lepo uspelo. Naš prirodoslovni krožek je obiskal in navduševal pionirje v Sp. Idriji z dvema predavanjema. Naši šahisti so se srečali v Predmeji s pionirji šahisti iz Godoviča in Črnega vrha. V Idrijo pa so povabili pionirje iz Ledin, Črnega vrha in iz Sp. Idrije. Povabilu so se odzvali samo pionirji iz Sp. Idrije.

Začeli smo si dopisovati s pionirji iz Beograda, Zagreba, Moslavine, Bora, Lebenika, Bedenice, Črnomlja, Zemuna in Kolašina.

Z mladinsko organizacijo smo letos bolj povezani. Skupaj smo priredili Gregorčičevo proslavo. Predstavniki mladinske organizacije je redno pomagal našemu štabu pri delu. (Tovarišici Nadi Savli se za sodelovanje najprisrčneje zahvaljujemo.)

S pionirji osnovne šole smo pripravili proslavo za Dan pomladi. Na proslavah 29. novembra in 25. maja ob sprejemu cicibanov v pionirsko organizacijo je sodeloval tudi naš baletni krožek. Člani štaba pa smo našim novim tovarišem čestitali in jim izročili darilca.

Naš odred je tudi v letošnjem letu sodeloval na mnogih javnih prireditvah. Za 1. november smo položili vence pred spomenik borcev na trgu in pred spomenik padlih borcev na pokopališču. Recitacijski krožek je sodeloval na komemorativni proslavi. Za Dan republike sta nam pripravila lepo javno proslavo oba razreda. Za 50. obletnico Gregorčičeve smrti smo skupaj z mladinci pripravili javni literarni večer. Prostovoljne prispevke smo poslali v Kobarid iniciativnemu odboru za postavitev spomenika. Za Dan žena sta baletni in recitacijski krožek sodelovala na proslavi žena. Delegacija pionirjev je čestitala na konferenci zbranim ženam k njihovem prazniku. Vse delo od 15. aprila pa do zaključka šolskega leta je bilo posebno živahno v okviru II. tekmovalja med pionirskimi odredi Slovenije. V tem času so tako krožki kot razredi povečali dejavnost, da bi čim več prispevali k uspehu odreda.

Za teden čistoče je bilo medrazredno tekmovalje. Vsi razredi so se res potrudili, da bi imeli najlepše učilnice. Najbolj sta se izkazala 2. a in 3. b razred, zato ju je občinski odbor Rdečega križa tudi nagradil. Najslabše pa se je odrezal 4. b razred, ki se je šele zadnji dan spomnil, da je treba začeti.

Za obletnico OF nam je pripravil 1. a razred lepo proslavo, 2. a razred pa razstavo, na kateri je pokazal dela svojih pionirjev. Na večer pred 1. majem so pionirji zakurili več kresov, na sam praznik pa so se udeležili slavnostne povorke. Skupno s pionirji osnovne šole in s cicibani otroškega vrtca smo na Dan pomladi priredili akademijo pod naslovom »Otrok in pesem«. Uspela nam je prav lepo. Dan pomladi smo praznovali kot gostje raznih društev: Partizana, Zveze borcev, Šahovskega, Ribiškega, Planinskega in Lovskega društva. Društva so povedla pionirje v naravo in jih seznanila s svojim delom.

Najvažnejši dogodek našega tekmovalja pa je bilo srečanje s črnovrškimi pionirji v Koševniku. Med pionirji se je razvilo živahno športno tekmovalje. Naši pionirji so bili boljši od svojih črnovrških tovarišev. Pionirke pa so bile povsod poražene. Vsi želimo, da bi bilo čim več takih srečanj.

DAN MLADOSTI

Za Titov rojstni dan smo pripravili proslavo, na kateri sta sodelovala recitacijski in baletni krožek. Po proslavi smo na delovni konferenci pregledali svoje uspehe v času tekmovanja. Svoj tekmovalni delovni načrt smo izvedli stodontno. S konference smo poslali tov. Titu brzojavko in mu z radostjo sporočili tudi to. Na Dan mladosti, 26. maja, se je odred udeležil povorke. Dne 9. junija pa smo vsi pionirji obiskali Vojkovo partizansko taborišče in pred kočo položili spominski venec.

Delo krožkov: Recitacijski krožek je vestno delal in sodeloval na vseh internih in javnih prireditvah. Literarni krožek je izdal 7 številk Prvih brazd. Baletni krožek je šele v drugem polletju začel z rednim delom, vendar je lepo pripravljen nastopil na akademiji Otrok in pesem, na proslavi za Titov rojstni dan in ob sprejemu cicibanov v pionirsko organizacijo. Prirodopisni krožek se je letos posvetil predvsem predavanjem. Krožek je obiskal s predavanji o ribah in o čebelah pionirje v Sp. Idriji. Za pionirje na gimnaziji je pripravil predavanja o pajkih in o čebelah. Več predavanj pa je imel za svoje članstvo. Člani krožka so skrbeli tudi za svojo drevnico, v katero so posadili nove rastline. Šahisti so letos pridno delali. V prvem polletju so imeli teoretični pouk, nato so priredili turnir, po katerem je dvanajst šahistov dobilo IV. kategorijo. Nekaj šahistov je tekmovalo na okrajnem meddruštvenem prvenstvu, kjer so zasedli 3., 6., 7. ter 10., 12. in 13. mesto. Naša tročlanska ekipa je nato osvojila občinska in okrajna prvenstva, na republiškem tekmovanju pa so dosegli častno 6. mesto. Razen tega so člani igrali v prijateljskem srečanju s šahisti iz Godoviča, Črnega vrha in Sp. Idrije. Strelci so za 22. december v proslavo Dneva armije organizirali tekmovanje za prvenstvo na gimnaziji za posameznike in tekmovanje za razrednega prvaka nižje gimnazije. Na občinskem tekmovanju so tekmovali še s pionirji črnovrške gimnazije in z Gozdarsko šolo. Modelarski krožek je vse leto vztrajno mizaril in pripravil najlepše izdelke na šolski razstavi. Filatelisti so tudi vse leto neslišno pa pridno zbirali znamke in jih urejali, da so se na razstavi spet lepo in kar bogato predstavili. Krožek ročnih spretnosti se je tudi predstavil na razstavi prav razveseljivo. Ne smemo pozabiti pionirskega pevskega zbora, ki je javnost razveselil na zelo uspešnem koncertu skupno z mladinskim zborom in z zborom pionirjev osnovne šole. Športniki niso delovali kot enoten krožek, vendar je bilo nogometnih tekem med razredi in tekem v odbojki, v igri Med dvema ognjema mnogo.

Razredne skupnosti dijakov so letos mnogo živahneje delale kot lani. Vsi razredi so tekmovali v tednu čistoče in v športnih tekmah.

Za mnoge naše uspehe se moramo zahvaliti pomoči raznih društev, predvsem pa Društvu prijateljev mladine. Prav tako se zahvaljujemo za nesebično pomoč, ki so jo tov. profesorji nudili krožkom, prav tako tov. Josipu Pivku, ki je vodil filatelistični krožek, in tov. Rafaelu Jerebu za vodstvo modelarskega krožka. Zvezi društev prijateljev mladine v Ljubljani pa se zahvaljujemo za prelepi fotografski aparat, ki smo ga prejeli kot nagrado za uspehe v II. tekmovanju med slovenskimi pionirskimi odredi.

Pionirski odred narodnega heroja Jožeta Mihovca-Rudarja pa bo v novem šolskem letu z novimi, osveženimi silami osvajal nove uspehe.

Marko Kerševan

Občinski komite LMS je letos skupno z ostalimi organizacijami pripravil zelo obširen program v počastitev »Dneva mladosti«, vendar moramo ugotoviti, da je poročilo o izvedbi mnogo skromnejše, kar le delno lahko opravičimo s slabim vremenom. Ugotovimo lahko, da so izvedbo ovirale tudi organizacijske pomanjkljivosti.

Turnir odbojke, ki je lani doživel tako lep uspeh, je letos obtičal nekje na sredi izvajanja, tako da nismo dobili niti zmagovalca in je predhodni pokal ostal na gimnaziji.

Strelsko tekmovanje je bilo izvedeno v nekoliko ožjem krogu, kakor je bilo zamišljeno. Zmagal je Marijan Likar, drugo mesto pa je zasedel Rajko Babič. Mladinski pohod po krajih do Predmeje, ki so znani iz časov NOB, so reševali v glavnem mladinci Gozdarske šole in je prav lepo uspel. Udeležilo se ga je 18 mladincev, katerim je Stanko Vidmar med potjo razlagal zgodovinske dogodke, ki so se odigrali v teh krajih. Tudi mladi šahisti so častno rešili svojo nalogo z izletom v Predmejo, o rezultatih pa poročamo na drugem mestu. Lahkoatletska tekmovanja, ki so našemu mestu najbolj potrebna, so odpadla in isto je doživel tudi nogometni turnir med mladinci. Zelo uspelo je bilo srečanje pionirjev iz Idrije in Črnega vrha, ki so dne 23. maja preživeli lep dan v Koševniku. Prav tako je lepo uspela bakladna štafeta dne 24. maja, pri kateri so sodelovali taborniki, Gozdarska šola, Partizan, zmago pa je odnesla gimnazija. Program so dopolnili kresovi, ki so zagoreli po okoliških gričih, in mladinska godba na pihala, ki je izvedla uspel koncert na trgu. Štafeto je prenašal tudi Radio klub, ki se je tako vključil v praznovanje »Dneva mladosti«.

Zelo lep je bil tudi koncert, ki sta ga priredili gimnazija in osnovna šola v rudniški dvorani dne 25. maja pod vodstvom zborovodje Mitje Znidaršiča. Gimnazija se je predstavila tudi z lutkovno igrico, mladinska desetina Galskega društva pa s trodelnim napadom na trgu.

Parado mladosti je dne 26. maja skoraj onemogočil dež, izvedena je bila le v zmanjšanem obsegu. Na svečani seji je naša mladina podala kritično poročilo o svojem delu in napravila načrte za nadaljnje delo. 7. maj je bil posvečen našim najmlajšim cicibanom, katerim je znani borec Cveto Hvala pripovedoval svoje doživljanje med borbo. V pionirsko organizacijo je bilo ob tej priliki sprejetih 170 cicibanov. Naslednji dan so cicibani preživeli veselo v raznih tekmovanjih in igrah.

Med najbolj uspele prireditve moramo šteti tudi nastop gimnazijske folklorne skupine, ki je številno občinstvo zelo navdušila. V dneh praznovanja so skoraj vse krajevne organizacije in društva priredile s pionirji in cicibani nekaj uspešnih izletov v okolico Idrije. Zaključne prireditve pa spadajo že v okvir proslav TVD »Partizana«.

Točnejšega poročila žal ne moremo dati, ker nihče ni vodil pregleda o celotnem programu. Mnenja smo tudi, da ne kaže v bodoče vključevati v take in podobne proslave točk, ki jih izvajajo odrasli, kakor je n. pr. republiško žensko prvenstvo, ki je bilo slučajno prav takrat v Idriji. Na dan, ki je posvečen mladini, naj mladina pokaže uspehe svojega dela.

S. L.

TELESNA VZGOJA

JUBILEJNA PROSLAVA 60. OBLETNICE PRVEGA TELESNOVZGOJNEGA DRUŠTVA V IDRJI

Jubilejne prireditve našega TVD »Partizana« so se začele z odprtjem razstave, prirejene s sodelovanjem Mestnega muzeja, v veliki izložbi knjigarne »Preskrba«. Bila je razdeljena na tri oddelke: V prvem, najvažnejšem, je bilo razstavljeno bogato zgodovinsko gradivo od ustanovitve pa do razpusta sokolskega društva v Idriji. V tem delu je vzbujal posebno pozornost zelo dobro ohranjen prapor. Drugi del je bil posvečen povojni dobi jubilaranta, kateremu so se pridružili tudi ostale telesnovzgojne organizacije. Lepo razstavo si je ogledalo več tisoč ljudi.

Popoldan 31. maja so se že začela tekmovanja v ljudskem mnogoboju in v mnogoboju v vajah na orodju, ki so se nadaljevala tudi v soboto. Na tekmovanjih, ki so veljala za okrajna prvenstva, je sodelovalo skoraj 300 tekmovalcev goriškega okraja iz 20 društev »Partizana«. Sodelovali so poleg jubilaranta še Cerkno, Miren, Tolmin, Renče, Nova Gorica, Sempeter, Prvačina, Bilje, Bovec, Črni vrh, Dobravlje, Ajdovščina, Most na Soči, Kobarid, Dornberg, Sempas, Branik, Vipava, Kanal in Log pod Mangartom.

Prostor nam ne dovoljuje, da bi objavili vso obilico rezultatov, zato se bomo omejili samo na ugotovitve, da z rezultati, ki jih je jubilarant dosegel na tekmovanjih, nikakor ne moremo biti zadovoljni. Lista rezultatov nam kaže, da v mnogih panogah in razredih sploh ni nastopil. Idrijo zasledimo šele v II. razredu med mladinkami, ki so s 307 točkami dosegle komaj deveto in zadnje mesto. Ponovno smo morali ugotoviti, da našemu društvu še vedno primanjkuje vaditeljev, ki bi mladino popeljali iz telovadnice na igrišča. Lahka atletika je najbolj šibka točka društva. Nekoliko boljši rezultati so bili doseženi v vajah na orodju, kjer so članice v III. razredu dosegle 1. mesto s 331 točkami in kjer je zmagala Nada Hladnik s 60 točkami. Tudi mladinci so dosegli v II. razredu 1. mesto s 451 točkami pred Dornbergom, med posamezniki pa je Andrej Mažgon prišel na 3. mesto. Člani so v II. razredu dosegli najlepši uspeh s prvim mestom in 322 točkami daleč pred drugoplasiranim Dornbergom. Med posamezniki je tu zmagal Eržen Milan z 61.6 točkami pred Ivanom Grudnom, ki je dosegel 60.3 točke. V soboto zvečer je bila akademija jubilaranta, ki nas je vse zelo prijetno presenetila. Na lepo urejenem letnem telovadišču so se vrstile vrsta za vrsto od najmlajših do najstarejših članov. Svojo moč notranjega dela je društvo pokazalo prav na tej prireditvi, ki je bila temeljito pripravljena in je tudi med strokovnjaki dobila zaslužno priznanje ter delno opravičilo za neuspeh v tekmovanju. Posebej moramo vsekakor pohvaliti vrsto starih telovadcev, ki jo je vodil France Karčnik in ki je strumno izvedla proste vaje in nato nastopila tudi na orodju. Mlajši telovadci naj si v teh starih telovadnih grčah iščejo vzglede za požrtvovalno in vztrajno delo na telesnovzgojnem polju!

V nedeljo so bili telovadci zelo zgodaj na nogah, v Idrijo pa so prihajale vedno večje trume gledalcev. Generalka za popoldanski nastop se je nekoliko zavlekla, ker nekatere proste vaje niso bile dovolj vzglajene in so nam vzbudile bojazen, da pri popoldanskem nastopu ne bo šlo, kakor je treba. Mnogo telesnovzgojnih

delavcev se je strinjalo z nami v mnenju, da partizanska organizacija ponovno uhaja v gojenje pretežkih in prekompliciranih prostih vaj in pri tem ne računa z razmerami v podeželskih društvih, ki izgubijo ogromno časa s to vrsto telovadbe in so prisiljeni, da zanemarijo druge panoge, ali pa se vaj samo površno naučijo.

Ob 10. uri je bila povorka, v kateri so sodelovala vsa društva iz goriškega okraja in sosednje društvo iz Zirov. Pred predstavniki ter mnogim občinstvom so vodniki opravili svojo dolžnost vestno in veseli smo bili, da se v naše vrste zopet uvaja strumnost. Telovadci so se nato zbrali na trgu, kjer so jih pozdravili zastopniki oblasti in osrednje organizacije »Partizana«. Telovadce je nagovoril tudi stari ustanovitelj Julče Novakov, ki je prišel v Idrijo iz Maribora ter obudil nekaj spominov na slavno preteklost in vzpodbujal mlade telovadce k vztrajnosti in nadaljnjim uspehom. Predsednik občine Lado Božič je nato društvu predal novi prapor.

Takoj nato je bila slovnostna seja jubilaranta. Predsednik Denis Primožič je pozdravil razne predstavnike, v prvi vrsti vse tri častne goste, tov. Julčeta Novaka, prof. dr. Karla Pirjevca in Franceta Karčnika ter predsednika okrajnega odbora SZDL Mila Vižintina, predsednika občine Lada Božiča, načelnika republiške zveze »Partizana« Tomaža Šavnika, predsednika okrajne zveze »Partizana« Mirka Remca in ostale goste.

Predsednikovo poročilo je pokazalo celoten razvoj telesne vzgoje v Idriji od ustanovitve »Sokola« 8. septembra 1897 preko obdobja po I. svetovni vojni do razpustitve slovenskih društev. Podrobneje je predsednik prikazal napore za obnovitev telesne vzgoje po osvoboditvi in uspehe do današnjih dni. Ker navajamo večji del vsebine slavnostnega govora v posebnem članku, smo se tu omejili samo na te kratke ugotovitve.

Prav ganljiv prizor je bil, ko so trije najstarejši sodelavci, Julče Novak kot ustanovitelj in duša telovadnega društva, prof. dr. Karel Pirjavec kot zadnji starosta »Sokola«, France Karčnik kot najstarejši vaditelj, prejeli diplome o imenovanju za častne člane društva. Vsi trije so se ginjeno zahvalili za priznanje, Julče Novak pa je ob tej priložnosti v daljšem govoru obudil nekaj zanimivih spominov iz preteklosti.

Društvo se je spomnilo tudi nekaterih najbolj požrtvovalnih vaditeljev in jim izročilo pohvalne diplome: Stanko Murovec, Franc Hladnik, Marija Logar in Tone Troha.

Popoldanski nastop je dobro uspel in je na njem sodelovalo 1.243 telovadcev vseh oddelkov, večinoma iz društev goriškega okraja. Pohvaliti moramo predvsem pionirke in mladinke za najlepše izvajanje prostih vaj in seveda tudi 23 najstarejših telovadcev, ki so želi buren aplavz za strumno izvajanje prostih vaj. Slabše pa so se odrezali pionirji in mladinci, katerih izvajanje prostih vaj ni bilo dovolj skladno.

Živahna prosta zabava, ki je sledila nastopu, je pokazala, da so bili s prireditvami vsi zelo zadovoljni. S. L.

ŠD »RUDAR«

V LJUBLJANSKO-PRIMORSKI LIGI

Po osvojitvi letošnjega prvenstva v primorski ligi je moralo naše ŠD »Rudar« odigrati še kvalifikacijske tekme za prestop v Ljubljansko-primorsko ligo s prvakom gorenjske cone NK Je-

senice in prvakom ljubljanske cone NK Domžale, ker je bilo določeno, da se v višjo ligo plasirata dva najboljša. Tudi to preizkušnjo je naše društvo sicer s težavo, vendar uspešno prestalo.

14. VII.

»RUDAR« — NK DOMŽALE 4:3 (2:3)

Po kratki, na obeh straneh nervozni igri so gostje izkoristili napako domače obrambe, prišli v vodstvo in nato dosegli še drugi gol. Pozneje je domačim uspelo razliko zmanjšati. Do konca polčasa je vsako moštvo doseglo še po en gol. V drugem polčasu se je začela silna ofenziva domačih igralcev, ki so dosegli izenačenje in končno tudi zmagoviti gol. Največ zasluga za zmago je imel Viktor Crnobrnja. Tudi v tej igri so naši dokazali, da jih ne more ustaviti še tako dobra obramba, kadar zaigrajo z vsem elanom.

25. VII.

NK JESENICE — »RUDAR« 9:1 (5:0)

Naše moštvo je moralo dvakrat na Jesenice, ker je bilo prvič igrišče poplavljeno. Igrišče tudi drugič ni bilo mnogo boljše in igra je bila bolj podobna vaterpolu kakor nogometu. V takih pogojih so se domači odlično znašli in naše moštvo je doživelo strahovito katastrofo. V drugem polčasu so se naši sicer nekoliko popravili, vendar so imeli smolo, ker je bil poškodovan vratar in ga je moral nadomestiti Crnobrnja. Rezultat sam kaže, da za to igro naših igralcev ne moremo pohvaliti.

4. VIII.

NK DOMŽALE — »RUDAR« 5:3 (1:1)

Domžale so se na vsak način želele revanširati za poraz v Idriji, zato so začele z ofenzivo takoj v začetku. Nespornost v naši obrambi je goste privedel v vodstvo po avtogolu, vendar je našim uspelo do konca polčasa izenačiti. Drugi polčas je zelo dramatično potekal. Dobrih 20 minut so popolnoma prevladovali naši in dosegli dva gola, domači so kmalu nato znižali rezultat. Sodnik je nato dosodil prvo enajstmetrovko proti našemu moštvi in rezultat je bil izenačen. Po incidentu med našim Nanutom in vodjo nasprotnega napada je sodnik popolnoma napačno prisodil drugo enajstmetrovko in izključil Nanuta. Tudi to enajstmetrovko so domači realizirali, do konca tekme pa dosegli še zadnji gol.

Ker je sodnik kršil pravila igre, je naše moštvo takoj vložilo protest proti tekmi, ki pa v času poročanja še ni rešen.

11. VIII.

»RUDAR« — NK JESENICE 2:2 (1:0)

Naši igralci so šli v borbo s tremi rezervami proti nasprotniku, ki ni imel ničesar zgubiti, ki pa je bil vendar odločen, da kvalifikacijske tekme odloči v svojo korist s popolnim uspehom. Igra je bila zato borbena in tipično prvenstvena. Številni gledalci so lahko že v prvem polčasu ugotovili, da naši igralci ne mislijo predati igre, saj so prišli s požrtvovalno igro celo v vodstvo po enajstmetrovki. V drugem polčasu pa sta obe moštvi začeli z nabijanjem žoge in tudi s surovostmi, tako da je imel sodnik obilo posla. Tako je sodnik v drugem polčasu dosodil še dve enajstmetrovki, katerih pa naši igralci niso realizirali, ker sodnik ni zahteval ponovitve, kljub temu, da je bil vratar gostov v nepravilnem položaju. Kmalu nato so domačini prišli zopet v vodstvo, vendar so gostje do konca polčasa izenačili. Naše moštvo si je tako priborilo prepotrebno točko, da se je kvalificiralo

za prestop v višji razred s točko prednosti pred Domžalami.

Naše moštvo: Matej Brus (Ivan Miklavčič), Pavel Franko, Rafael Poljanec, Dani Brus (Franc Kavčič), Stanko Nanut, Henrik Mohorič (Jože Gnezda), Marijan Likar, Ivo Logar, Rudi Likar (Boris Leskovec), Viktor Crnobrnja, Anton Velikajne (Viktor Koler).

Končna lestvica, kjer je upoštevan doseženi rezultat z Domžalami, ki tako ne more vplivati na končni uspeh:

NK Jesenice	4	3	1	0	19:8	7
ŠD »Rudar« Idrija	4	1	1	2	10:19	3
NK Domžale	4	1	0	3	13:15	2

Našim požrtvovalnim nogometašem uredništvo iskreno čestita k novemu uspehu in jim želi čim več sreče v tekmovanju med desetimi najboljšimi slovenskimi nogometnimi moštvi!

S. L.

Š A H

DVA BRZOPOTEZNA TURNIRJA

Naše šahovsko društvo je začelo sicer nekoliko pozno, vendar upamo, da še pravočasno, z izvajanjem sklepa občnega zbora, da bo prirejalo vsak mesec po dva brzoturnirja, ker je do sedaj to panogo zelo zanemarjalo. Prvi brzopotezni turnir je bil 28. julija in se ga je udeležilo 8 šahistov. Zmagal je Tone Troha s 6 točkami, drugo in tretje mesto pa sta si razdelila Pavel Hladnik in Drago Kanduč.

Drugi brzoturnir je bil 11. avgusta in je imel 10 udeležencev. Zmagal je Rajko Kogej z 8 točkami pred Tonetom Troho ter Viktorjem Crnobrnjo in Jankom Subanom, ki sta si razdelila 3. in 4. mesto.

S. L.

PIONIRSKI TURNIR

Da bi šahovsko življenje tudi v času počitnic popolnoma ne zamrlo, je naše Šahovsko društvo priredilo pionirski šahovski turnir, na katerem so razen osmih pionirjev sodelovale tudi 4 pionirke. Zmagal je Silvo Jereb z 11 točkami, drugi je bil Vojko Gantar, tretji pa Dušan Kržišnik. Računati torej smemo, da se bodo naši pionirji za tekmovanja, ki jih čakajo v prihodnji sezoni, temeljiteje pripravili.

S. L.

TRETJI BRZOPOTEZNI TURNIR

Tretji brzopotezni šahovski turnir je bil 25. avgusta. Ker je bil datum zelo ponesrečeno izbran, se ga je udeležilo samo 6 šahistov. Zmagal je Pavel Hladnik, ki je dosegel 5 točk pred Momčilom Slavičem in Viktorjem Crnobrnjo, ki sta dosegla po 4 in pol točke.

S. L.

POLITIČNE ORGANIZACIJE

ITALIJANSKI GARIBALDINCI NA OBISKU

Dne 29. junija so italijanski Garibaldinci, ki so se borili v sklopu IX. korpusa oziroma XXXI. divizije tudi na idrijskem in cerkljanskem področju, šli po stopinjah imenovane divizije ter obiskali tudi Idrijo in njeno okolico. Bilo jih je več kot 100, v Idriji pa so jih pričakali z godbo številni meščani. Ko je godba odigrala

Internacionalo, jih je pozdravil predsednik ZB NOV Cveto Hvala, ki je v svojem govoru najal:

»Ko ponovno vidite naše kraje, ki ste jih prehodili pred 13 leti, se Vam gotovo zdijo drugačni. Niso pa so se spremenile naše ideje, za katere smo se borili z ramo ob rami. Naše skupne ideje temeljijo v bratstvu in enotnosti vseh narodov sveta. Mi ne poznamo sovraštva in izkoriščanja. Mi nočemo biti več majhen, zaostal in podložen narod. Kolonializem pa propada tudi drugod po svetu. Za doseg neodvisnosti je potrebna tudi revolucija, ki smo jo zmagovito izbojevali skupno z vami. Vojna in revolucija sta zahtevali žrtve. Naša dolžnost je, da čuvamo njihove grobove. Danes nas sicer ločijo meje, ne ločijo pa nas ideje, zato vam želimo, da bi se med nami počutili čim boljše.«

Za pozdrave se je toplo zahvalil vodja Garibaldincev, nakar so gostje takoj zasedli avtomobile in se odpeljali na partizansko grobišče na Vojščici pri Vojskem, kjer so položili venec z italijansko trobojnico. V večernih urah jim je Idrija pripravila tovariški večer v Mejci, kjer smo skupno obujali spomine na junaške dni. Tovariški večer je minil v najlepšem razpoloženju. Naslednjega dne so si gostje ogledali še topilniške naprave in se nato odpeljali dalje na Cerkljansko, kjer so si ogledali tudi bolnico »Franjo«.

Odbor Zeveze borcev je kmalu prejel zelo toplo zahvalo v imenu vseh udeležencev. Zahvaljujejo se prav vsem našim ljudem, ki so jih tako prisrčno sprejeli, ter izražajo željo, da bi se čimprej zopet srečali z nami.

C. H.

T E H N I K A

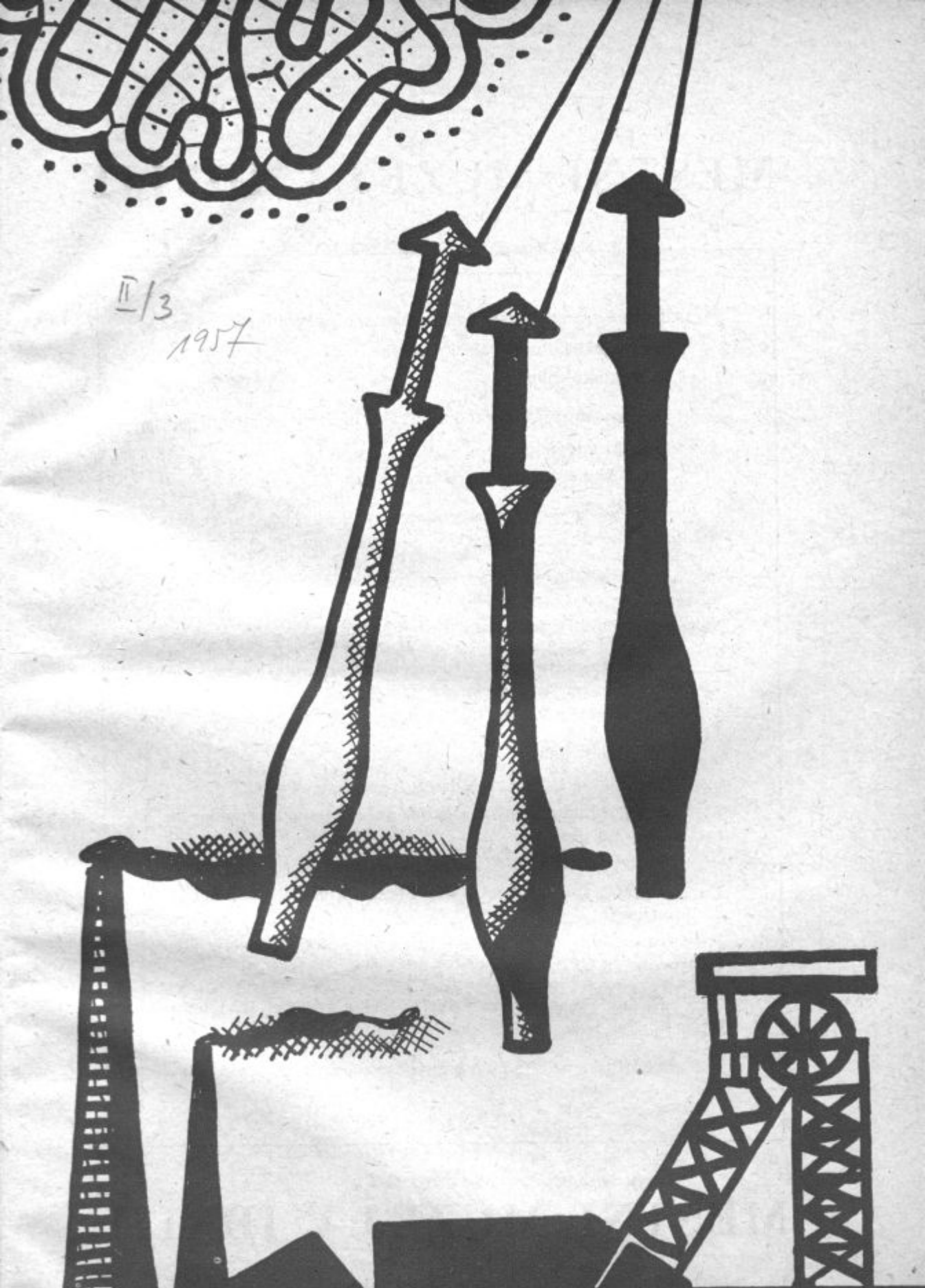
50-LETNICA PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA GODOVIČ

Dne 14. julija so gasilci iz Godoviča praznovali 50-letnico ustanovitve društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1907 na pobudo vaščanov, ki so društvo tudi finančno in materialno zelo dobro podprli. Za italijanske okupacije je zašlo društvo v velike težave, ker ni imelo več prostovoljne osnove, ampak so bili člani vključeni v gasilski korpus goriške pokrajine, kar je okupator izkoristil za premestitev nekaterih gasilcev v notranjost države. Največji udarec pa je društvo doživelo zaradi neprevidnega dela italijanskih vojakov okrog gasilskega doma, ki je pogorel do tal in z njim tudi vse gasilsko orodje.

Po osvoboditvi je društvo zopet oživelo ter si z različnimi dotacijami nabavilo novo orodje, tako da je danes spet zvesti čuvar ljudskega premoženja in ponos vseh vaščanov.

Na dan proslave je društvo organiziralo paradno, pri kateri je sodelovalo več kot 150 gasilcev iz Godoviča, Črnega vrha, Ledin, Idrije, Sp. Idrije, Hotederšice in Trat. Po paradi so bile mokre vaje, ki so pokazale dobro izurjenost vseh nastopajočih. Proslave se je udeležil tudi poveljnik Gasilske zveze Slovenije Miran Spicar in poveljnik Okrajne gasilske zveze Rudi Rustja, pogrešali pa so zastopnike različnih občinskih oblasti. Po zahvali obeh zastopnikov vsem društvenim članom za dolgoletno in vztrajno delo je 25 gasilcev prejelo značke za dolgoletno službovanje.

R. S.

II/3
1957

IDRIJSKI RAZGLEDI

MESTNI MUZEJ V IDRIDI

se priporoča za ogled razstavnih prostorov v gradu:

petrografsko-mineraloške zbirke,

Pirnatove sobe.

V času muzejskega tedna, 9. oktobra, bo odprl tudi

kraški oddelek,

rudniško mineraloško zbirko.

Za ogled znamenite vodne črpalke »**Idrijska kamšt**«
dobijo obiskovalci spremljevalca na upravi muzeja.

V upravljanje je prevzel tudi znameniti zgodovinski
spomenik iz NOB »**Tiskarna Slovenija**« na Vojskem. Obisko-
valci naj poiščejo oskrbnika Filipa Lebana na Vojščici.

V upravljanju ima tudi **aragonitno jamo na Ravnah nad**
Cerknem, kjer pa je obisk mogoč za sedaj samo strokovnjakom
v študijske namene na podlagi pismenega dogovora.

V prodaji ima:

kompletne I. letnike »**Idrijskih razgledov**« po 200 din,

knjigo Janka Trošta »**Idrija, naše najstarejše rudarsko**
mesto« po 100 din,

knjigo inž. Stanka Mazija »**Klavže nad Idrijo**« po 160 din,

brošuro inž. prof. Alberta Strune »**Idrijska kamšt**« po
20 dinarjev in

razglednice iz zgodovine Idrije — »**Skafar odkrije živo**
srebro«.

Naslov: Mestni muzej Idrija, poštni predal II, telefon
Idrija 35, tek. rač. pri Narodni banki Idrija št. 652-T-108.

Naročnike prosimo, da poravnajo zaostalo naročnino!

MESTNI MUZEJ V IDRIDI

Razpored nogometnih tekem

ŠD »RUDARJA«

V JESENSKEM DELU PRVENSTVA
LJUBLJANSKO - PRIMORSKE LIGE

1. kolo — 1. 9. v Trziču: NK Trzič — Rudar
2. kolo — 8. 9. v Idriji: Rudar — NK Jesenice
3. kolo — 15. 9. v Ljubljani: Ilirija — Rudar
4. kolo — 22. 9. v Idriji: Rudar — NK Triglav (Kranj)
5. kolo — 29. 9. v Ljubljani: NK Grafičar — Rudar
6. kolo — 6. 10. v Idriji: Rudar — NK Nova Gorica
7. kolo — 20. 10. v Izoli: NK Izola — Rudar
8. kolo — 27. 10. v Izoli: Rudar — Krim (Ljubljana)
9. kolo — 3. 11. v Ljubljani: NK Slovan — Rudar

Vse ljubitelje nogometa prosimo, da
podprejo naše igralce z obiskom tekem!

TRGOVSKO PODJETJE

»PRESKRBA«

V IDRIJI

SE PRIPOROČA VSEM ODJEMALCEM ZA RAZNE NAKUPE
V SVOJIH OSMIH PODRUŽNICAH, KJER VAS BOMO
NAJBOLJE POSTREGLI PO ZMERNIH CENAH!